

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra pedagogiky a sociálních studií

Bakalářská práce

Lenka Hrnčířiková

Diagnostika vztahů chlapců ve fotbalovém mužstvu

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedeníh pramenů a literatury.

V Olomouci dne

podpis

Děkuji panu Mgr. Štefanovi Chudému, za jeho podněty a rady, které mi jako vedoucí mé bakalářské práce poskytoval při jejím zpracovávání.

Dále děkuji trenérovi Antonínu Navrátilovi, Petru Krejčímu a žákům TJ Sokolu Švábenice, v němž jsem prováděla výzkum pro tuto práci.

OBSAH

OBSAH	4
ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	8
1. MALÁ SOCIÁLNÍ SKUPINA	9
1.1 VZNIK MALÉ SKUPINY	9
1.2 STRUKTURA MALÉ SKUPINY	10
1.3 POZICE VE SKUPINĚ	10
1.4 ROLE VE SKUPINĚ	11
1.5 KOMUNIKACE VE SKUPINĚ	12
2. VĚKOVÉ SLOŽENÍ SOCIÁLNÍ SKUPINY – FOTBALOVÉHO MUŽSTVA	14
2.1 MLADŠÍ ŠKOLNÍ VĚK	14
2.1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky	14
2.1.2 Sociální vývoj	15
2.2 PREPUBERTA A PUBERTA	16
2.3 PREPUBERTA	16
2.3.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky	16
2.3.2 Sociální vývoj	17
2.4 PUBERTA	17
2.4.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky	17
2.4.2 Sociální vývoj	18
3. ROLE PEDAGOGA (TRENÉRA) VE SKUPINĚ	19
3.1 DIDAKTICKÁ ČINNOST TRENÉRA	19
3.2 „POZITIVNÍ TRENÉR“	19

3.2.1	Nové pojetí „vítěze“	20
3.2.2	Pozitivní emoce	20
3.2.3	Úcta k utkání	21
4.	SOCIOMETRIE V PEDAGOGICKÉM VÝZKUMU	22
4.1	SOCIOMETRICKÝ TEST	22
4.1.1	Sociometrická matice.....	23
4.1.2	Sociogramy.....	23
4.1.3	Sociometrické indexy	25
	PRAKTICKÁ ČÁST.....	27
5.	VÝZKUM MĚŘENÍ SOCIÁLNÍCH VZTAHŮ – MUŽSTVO ŽÁKŮ TJ SOKOLU ŠVÁBENICE.....	28
5.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM.....	28
5.2	CÍL VÝZKUMU	28
5.3	VÝZKUMNÝ VZOREK	28
5.4	VÝZKUMNÉ OTÁZKY	29
5.5	METODA SBĚRU DAT	29
5.6	METODY ANALÝZY DAT	29
5.7	DOTAZNÍK	33
5.8	RATING TRENÉRA.....	35
5.9	SOCIOMETRICKÁ MATICE A SOCIOGRAM	36
5.9.1	Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální spoluhráči – pozitivní.....	37
5.9.2	Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální spoluhráč – negativní.....	41
5.9.3	Sociometrická matice a terčový sociogram – nejlepší hráč – pozitivní.....	45
5.9.4	Sociometrická matice a terčový sociogram – nejhorší hráč - negativní	49
5.9.5	Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální kapitán – pozitivní.....	53

5.9.6 Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální kapitán – negativní.	57
5.10 SHRnutí	61
ZÁVĚR.....	62
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
PŘÍLOHY	65
ANOTACE.....	67

ÚVOD

Pro svou práci jsem si vybrala fotbalové mužstvo žáků TJ Sokolu Švábenice, protože jsem asistentkou trenéra. Chlapce již nějakou dobu znám a mám možnost pozorovat vztahy, které mezi nimi jsou. Je zřejmé, že starší zkušenější chlapci drží pospolu, chtějí být nejlepší a tím pádem mezi sebe nechtějí pouštět ty mladší chlapce. Na druhou stranu mladší chlapci ke starším vzhlížejí a chtějí být jako oni.

Hlavním cílem mojí bakalářské práce je analýza vztahů v malé sociální skupině – fotbalové mužstvo. Je na místě zabývat se touthle problematikou, protože v mužstvu, které by mělo být soudržné, mohou vnikat menší neformální skupinky.

Dílčím cílem v teoretické části je popis základních pojmů. První kapitulu jsem věnovala problematice vzniku sociálních skupin na základě zájmů, pomyslné rozdělení pozic a rolí ve skupině a vzájemné komunikaci ve skupině. Je dobré se v tomhle orientovat, kvůli další práci s chlapci. Když budeme vědět, kteří chlapci jsou na pomyslném okraji skupiny, můžeme se pokusit o jejich začlenění do skupiny.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na popis tří etap lidského vývoje, těmi jsou mladší školní věk, prepuberta a puberta. V rámci každé vývojové etapy jsou popsány fyzický a sociální vývoj. Fyzický vývoj je důležitý, protože jde o hráče fotbalu, kde jde o fyzickou námahu. Sociální vývoj jsem zvolila, protože v každé vývojové etapě se chlapci chovají jinak. V mladším školním věku chlapci uznávají autoritu, oproti tomu v prepubertě a v pubertě jsou chlapci vzdorovitější.

V další kapitole jsem pak popsala roli pedagoga v pozici trenéra, uvádím i příklad „Modelu pozitivního trenéra“. Poslední kapitulu teoretické části jsem věnovala popisu výzkumné metody, kterou jsem využila v praktické části, tou je sociometrie.

Dalším dílčím cílem je empirické ověření stanovených předpokladů za pomoci sociometrie. Pomocí Spearmanova koeficientu pořadové korelace a Indexu skupinové soudržnosti jsem ověřovala stanovené předpoklady, zda mužstvo tvoří jeden celek, nebo tvoří menší neformální skupinky, zda se trenérův názor na vztahy shoduje se zjištěnými fakty a porovnávala jsem zjištěné výsledky za rok 2012 s rokem 2013.

Data, získaná z předložených dotazníků, jsem zaznamenala do sociometrické matice a terčového sociogramu, kde můžeme názorně vidět vztahy mezi chlapci.

Přínosem by práce mohla být především pro trenéra. Zjištěné informace by mu mohly pomoci při tvoření tréninkových plánů a jiných aktivit, které by napomáhali ke zlepšování vztahů uvnitř skupiny.

Teoretická část

1. Malá sociální skupina

Nakonečný (2009) ve své knize uvádí, že malé skupiny tvoří osoby, které se navzájem znají, navzájem spolu komunikují a jsou formálně nebo neformálně integrovány nějakým společným cílem. I Černoušková (1987) zastává názor, že členové v malé skupině by se měli navzájem znát, komunikovat spolu a být spojeni určitým společným cílem.

Z uvedených definic vyplývá, že fotbalové mužstvo žáků TJ Sokolu Švábenice můžeme označit jako malou skupinu formální, v rámci které vznikají i neformální skupiny. Dále se tedy budeme zabývat vznikem malých skupiny, jejich strukturou, vytvářením určitých pozic a rolí, a také komunikací ve skupině.

1.1 Vznik malé skupiny

Každá formální skupina vzniká splněním určitých kritérií. Neformální malé skupiny se utvářejí na základně společných zájmů a emocí, vznikajících mezi nimi (Nakonečný, 2009).

Fotbalové mužstvo jako formální skupina vzniká minimálně jedenácti registrovaných hráčů. Registrací se rozumí záznam hráče v ústředním registru Fotbalové asociace České republiky. Tím se hráč stává členem určitého klubu či oddílu. Podle Registračního řádu FA ČR může být registrační průkaz vystaven hráči nejdříve v den, kdy dovrší 6 let.

Dalším kritériem může být i věk. Mládež se ve fotbalu zařazuje do následujících věkových kategorií:

přípravka	- mladší	6 - 8 let
	- starší	9 - 10 let
žáci	- mladší	11 - 12 let
	- starší	13 - 14 let
dorost	- mladší	15 - 16 let
	- starší	17 - 18 let

S předchozím rozdělením se můžeme setkat ve větších většinou městských klubech, kde je k dispozici větší množství mládeže. V menších klubech se spíše setkáváme jen s rozdělením na žáky a dorost, a v malém množství se vyskytuje i přípravka, bez dalšího dělení na mladší a starší. V mužstvu jsou tudíž spolu vrstevníci, kteří mohou mít jiné zvyky, návyky, vyznání, vlastnosti a zájmy, mohou být i jiného etnika či národnosti.

V mužstvu, které jsem si pro svou práci vybrala, jsou dohromady chlapci přípravky a žáků. O to je skupina různorodější. Na základě různorodosti vznikají neformální skupiny, které jsou založeny na síti sociálních vztahů. Funkce a forma těchto vztahů nejsou ničím předepisovány, nepodléhají žádným normám, jak je to u formálních skupin (Černoušková, 1987).

1.2 Struktura malé skupiny

V každé skupině, ve které se lidé scházejí ke společné činnosti, se začínají utvářet určité závazné zvyklosti a vzájemné vztahy. Novotná (2010) definuje strukturou skupiny jako uspořádání skupinových pozic, o kterých si řekneme níže. Jako příklad si můžeme uvést mladší přípravku slouženou z chlapců, kteří se do té doby moc dobře neznali. Chování chlapců jsou různorodá, někteří se chovají zdrženlivě, jiní jsou průbojnější, vymýšlejí různé aktivity a společné akce. Mezi hráči se začnou vytvářet vztahy sympatií a antipatií.

Strukturu ve skupině můžeme rozdělit na formální a neformální. Formální struktura je dána příslušným organizačním řádem (vedoucí mužstva, trenér, kapitán, hráči, aj.). Oproti tomu neformální strukturu neupravuje žádný řád, skládá se z pozic dané sympatiemi a antipatiemi.

Do struktury skupiny můžeme zařadit skupinové normy. Ty vymezují práva a povinnosti členů skupiny, kontrolují jejich chování pomocí negativních či pozitivních sankcí. Normy se vytváří podle vnitřního systému skupiny (podle činnosti, kterou skupina vykonává). U fotbalových mužstev s přihlédnutím na formální stránku to mohou být pravidla fotbalu. Pokud jde o neformální skupiny, může se jednat to nepsané dohody, kdo bude kopat penalty, kdo bude kopat rohy, aj.

Mezi tyto normy patří i sazebník vytvořený trenérem. V sazebníku jsou uvedeny částky, většinou jde o malé částky v řádech korun, které hráči, ale i vedení mužstva, musí zaplatit za různé prohřešky (udělení žluté karty nebo červené karty, prohra, remíza, výhra, docházka na tréninky a zápasy, neslušné vyjadřování, aj.). Vybrané peníze se použijí na zakoupení potřebných pomůcek, nebo na zakončení sezóny.

1.3 Pozice ve skupině

Jak už jsme uvedli výše, struktura je tvořena uspořádáním pozic ve skupině. Nejen Novotná (2010) definuje pozici v sociální skupině jako určité místo v dané skupině, které je či není obsazeno aktérem. Podle Kohoutka (1996) je pozice souhrn povinností, práv a prestiže, které jsou jedinci určeny skupinou.

Tyto pozice může stanovit sociometrie na základě množství pozitivních a negativních voleb určitého jedince a poskytuje kategorie sociálních vztahů uvnitř skupiny. Pozice můžeme opět rozdělit na formální a neformální. Formálními pozicemi rozumíme takové, které jsou stanoveny (např. trenér v mužstvu určí služby na úklid balonů). Oproti tomu neformální pozice vznikají na základě vzájemných sympatií a antipatií, popularity, dominantnosti, ale jsou zde i méně oblíbení jedinci, závislí a odmítaní.

Pro stanovení neformálních pozic může být spousta hledisek. Podle Černouškové (1987) jsou nejdůležitější sociální přitažlivost a míra osobní moci. Podle Nakonečného (1999) existují různé druhy sociometrického statusu, což je suma všech obdržných voleb v sociometrickém testu.

Uvedme si některé:

- hvězda - má maximální hodnotu tzv. smíšeného sociometrického statusu (tj. rozdíl pozitivních a negativních)
- outsider - osoba, která hodně volí, ale je málo volena a vcelku odmítána (málo voleb s převahou negativních)
- zavržený (antihvězda) - osoba s minimálním smíšeným sociometrickým statutem
- izolát - osoba, která nevolí ani není volena, žije izolovaně "na okraji" skupiny
- ambivalentní status - komplikovaná pozice, osoba, která má maximální počet získaných pozitivních i maximální počet negativních hlasů
- šedá eminence - osoba v pozadí, která je pozitivně volena lídrem a sama může lídra vybírat, ale jinak je izolovaná.

Pozici jedince ve skupině odpovídá míře prestiže související s vlastnostmi jedince a jeho uplatněním ve skupině. Mezi tyto osobní vlastnosti patří např. serióznost, inteligence, odbornost, rozhodnost, zdatnost, vytrvalost, atd. (Černoušková, 1987).

1.4 Role ve skupině

Pojem role je ve většině případů definován, jako předpokládaný způsob chování jedince v určité sociální skupině. Takové chování, které je v souladu s očekáváním skupiny, se nazývá rolové chování (Kohoutek, 1996). Mimo jiné můžeme role rozdělit na:

- stanovené (jedinec si ji nevybral, jsou na jedinci nezávislé)

- přijaté (vybraná role, jedinec ji dobrovolně přijal)
- přijímané (jedinec se s rolí ztotožňuje)

V rámci své skupinové pozice hraje každý jedinec v sociální skupině svou skupinovou roli. Stejně tak, jak může mít jedinec ve skupině více pozic, tak může mít i více rolí. Na druhou stranu se může stát, že jedinou pozicí jedince je člen skupiny, a tím pádem má i jedinou roli člena skupiny (Novotná, 2010). Větší množství různých rolí ve formálních i neformálních skupinách mohou být v souladu, ale mohou být i vzájemně v konfliktu. Jako příklad jednoho z konfliktů nastává tehdy, když jedinec časově nestíhá zvládat všechny role. V takovém případě mohou mít příslušné skupiny pocit, že jedinec svou roli zanedbává.

Pedagogové by měli brát na vědomí všechny žákovy role a podle toho na něj klást takové požadavky, aby je žák zvládnul spolu s ostatními rolemi. Při posuzování žáka by měl mít pedagog na paměti i jeho sociální status a pozici v kolektivu. To samé platí i pro trenéra. Někteří trenéři si neuvědomují, že děti mají spoustu jiných povinností a jsou k nim přehnaně tvrdí a bezohlední.

1.5 Komunikace ve skupině

Ve skupině probíhá komunikace verbální i nonverbální formou. Komunikace zastává mezi členy ve skupině velmi důležitou funkci. Činnosti skupiny je založena na přijímání a sdělování informací a na rozhodování. To má za následek, že se ve skupinách vytváří určitá komunikační síť (Nakonečný, 2009). Druhy komunikačních sítí, používaných ve skupině, jsou různě účinné pro výkon skupiny a jsou spojeny s různou úrovní uspokojení. W. H. Staehley (1980) rozdělil komunikační sítě na pět základních druhů. Těmi jsou „hvězda“, „Y“, „řetěz“, „kruh“ a „plná struktura“. Z nichž je nejefektivnější typ „plné struktury“. Umožňuje komunikaci každého s každým a přináší největší skupinové uspokojení. Ztrátu informace nebo její deformaci může způsobit výskyt komunikační bariéry. Příčinou mohou být různé činitele. Například špatná organizace komunikace, rozdílné postoje komunikátora a komunikanta, nespolehlivost komunikačního kanálu, a další.

V komunikaci je velmi důležitá zpětná vazba mezi vedoucím a ostatními členy skupiny. V našem případě mezi trenérem a chlapci. Trenér musí mít jistotu, že chlapci dobře rozumí tomu, co a jak mají dělat. Chlapci by měli trenérovi sdělit, čemu nerozumí, co jim nejde, co jim vyhovuje a co jim naopak vadí. Ne vždy tomu tak je, proto vznikají různé konflikty mezi trenérem a chlapci, ale i mezi chlapci navzájem.

Komunikace je mimo jiné důležitým činitelem sekundární socializace. V souvislosti s formou a obsahem může sloužit žádoucímu rozvoji mezilidských vztahů.

V následující kapitole se budeme zabývat třemi etapami lidského vývoje, které mohou být společně zastoupeny v žákovském fotbalovém mužstvu.

2. Věkové složení sociální skupiny – fotbalového mužstva

Při plánování přípravy a vedení tréninkové jednotky musí trenér dětského mužstva respektovat věkové zvláštnosti svých svěřenců dané vývojovými zákonitostmi. Určitá specifika jsou v psychice a určité v tělesném rozvoji. Vzhledem k těmto věkovým zvláštnostem musí trenér volit odpovídající formy, metody a prostředky (Votík, Zalabák, 2011).

Na základě uvedeného tvrzení jsem se v následujícím textu blíže zaměřila na tři vývojové etapy, kterými jsou mladší školní věk, prepuberta a puberta. Dále jsem se zaměřila hlavně na tělesný a sociální vývoj.

2.1 Mladší školní věk

Etapa mladšího školního věku začíná vstupem dítěte do školy, kolem 6-7 roku věku dítěte. Období trvá přibližně do 11 let, kdy pozvolna přechází do puberty (Šimičková Čížková a kol., 1999, 2003). Podle Votíka a Zalabáka (2011) lze zdravé dítě v mladším školním věku považovat za relativně dokonalý, vyrovnaný systém a z hlediska funkčních možností za poměrně velice zdatného jedince. Ne vždy tomu tak musí být, proto každá činnost musí být u dítěte doplněna kompenzační aktivitou.

Vývoj každého dítěte je individuální. Období mladšího školního věku lze charakterizovat jako relativně klidné a bez výrazných vývojových změn. Dítě v tomto věku se snaží být co nejvíce aktivní, rádo spolupracuje s ostatními a chce poznávat svět. Dítě je zaměřeno na svět, jaký je a chce ho pochopit. To se projevuje v řeči, písemném projevu, zájmech, kresbě i ve hře. Začátkem období je dítě hodně závislé na autoritě, což se ke konci období mění. S blížícím se dospíváním začíná být přístup k autoritě kritičtější.

2.1.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Nervosvalová koordinace dosahuje vysoké úrovně, je však omezena psychicky. K nejintenzivnějšímu rozvoji koordinačních schopností dochází mezi 7 a 10 lety. Votík a Zalabák (2011) ve své knize uvádějí, že v tomto období mají děti značné předpoklady pro motorické učení, snadno se učí novým dovednostem, jsou schopny zvládnout relativně náročná cvičení, která musí mít rychlý spád.

Ve druhé polovině období se tělesný vývoj zpomaluje a probíhá rovnoměrněji. Začíná se více posilovat odolnost organismu. Mozek má hmotnost dospělého člověka, zvyšuje se i objem srdce, zvětšuje se vitální kapacita plic. Kostra je měkká, ale začíná zesilovat. Při zatížení se může deformovat. Probíhá růst a zesílení svalstva, zdokonaluje se pohyblivost kloubů.

Dítě potřebuje více pohybu, má zájem o hry a sport. Má radost z pohybu, což je potřeba pro zdravý vývoj. Kolem 10. roku je zvýšená intenzita růstu. Dítě je velice pohyblivé, zvyšuje se pohybová vytrvalost, přesnost a rychlost pohybu. Pohyby začínají být mnohem účelnější, přesnější, úspornější a koordinovanější. Motorický vývoj se začíná zklidňovat a je zřejmé zlepšení hrubé a jemné motoriky. V motorice jsou šikovnější chlapci.

Langmeier a Krejčířová (1998) poukazují na opakované sociometrické studie, které ukázaly, že tělesná síla a obratnost hrají velkou roli v postavení dítěte ve skupině vrstevníků.

2.1.2 Sociální vývoj

V tomto období narůstá schopnost emočního porozumění. Dítě začíná chápat širokou škálu citů. Projevy jeho citů jsou méně labilní a impulzivní, mimo jiné slábne i egocentrismus a narůstá schopnost seberegulace. Hodnotová orientace a sociální kontrola jsou závislé na situaci a autoritě. Během tohoto období se sociální normy morálního jednání začínají stabilizovat. Pokud jde o sebepojetí, tak je velmi podstatné kladné sebehodnocení. Trvalejší neúspěch může ohrozit hodnoty vlastního „já“.

Období mladšího školáka je obdobím kolektivního života. Dítě získává nové společenské postavení, rozšiřuje si sociální zkušenosti a odpoutává se od rodiny. Objevují se nové vztahy s vrstevníky, děti se učí kooperaci a soutěživosti, objevuje se vědomí sounáležitosti, společné odpovědnosti, rozvíjejí se různá kamarádství. Z počátku školního věku jsou vztahy ke spolužákům spíše nahodilé, teprve až ke konci období se objevují trvalejší vztahy (Fürst, 1997).

Liší se od sebe chlapecké a dívčí skupiny. Chlapci jsou aktivnější, mají intenzivnější reakce, jsou schopni snadněji měnit různé činnosti. Na druhou stranu mají chlapci problém se dlouhodoběji zajímat o jednu činnost, jsou málo odolní vůči rušivým vlivům.

Vztah dítěte k autoritě je zpočátku nekritický, dítě chová k učiteli úctu, obdiv, ale i strach.

2.2 Prepuberta a puberta

V literatuře (Šimíčková Čížková a kol., 1999, 2003; Čačka, 2000, aj.) se můžeme setkat s různým rozdělením období dospívání. Pro svou práci jsem si vybrala rozdělení na prepubertu, pubertu a adolescenci. Dále se budeme bavit jen o prepubertě a pubertě, protože za žáky mohou hrát chlapci do patnácti let, což je pomyslná hranice mezi pubertou a adolescencí.

Nástup prepuberty a puberty se u dívek a chlapců může lišit. Prepuberta u děvčat nastupuje kolem 10. roku a u chlapců kolem 11. roku. Navazující období puberty nastupuje u dívek ve 12,5 letech a u chlapců okolo 13. roku.

Tyto prolínající se období provází přechod mezi dětstvím a dospělostí. Na dospívající jedince jsou kladeny požadavky dospělé společnosti, musí se podřídit určitým normám chování, měli by se stát nezávislými na rodičích, vytvářet mezi sebou heterosexuální vztahy, přemýšlet nad volbou budoucího povolání. Tyto nároky spolu s biologickými faktory způsobují u nich rozkolísanost a konfliktnost.

Výrazné změny ve fyzickém a psychickém vývoji jsou znatelnější, protože nastupují po vývojově klidném období mladšího školáka. Typická pro období dospívání je rozdílnost vývoje nejen mezi dívkami a chlapci, ale i u stejného pohlaví.

2.3 Prepuberta

2.3.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Objevují se výrazné změny v proporcích těla, začíná tzv. období vytáhlosti. Růst končetin i trupu je nejintenzivnější. Mezi 9.-11. rokem může dojít ke značnému nárůstu svalové síly. Zvyšuje se produkce pohlavních hormonů, což má za následek, že se objevují druhotné pohlavní znaky. Fyzický vývoj je v tomto období rychlejší a není v souladu s psychickým vývojem. Dochází k rozdílům mezi těmito vývoji, které s sebou přináší přechodné projevy, typické pro prepubertu, např. v úrovni motoriky.

U chlapců se v hrubé motorice objevuje přechodná neobratnost a nekoordinovanost pohybů, což může zapříčinit přechodné problémy v tělesné výchově (Šimíčková Čížková a kol., 1999, 2003). Oproti tomu Votík a Zalabák (2011) uvádějí, že značného stupně rozvoje dosahuje pohybová koordinace, reakční doba je stejná jako u dospělého člověka. Za významné v tomto období je považován rozvoj rychlostních schopností (především frekvence pohybů).

Křečovitost se objevuje v jemné motorice, může to vést ke zhoršenému grafickému výkonu. Zrychlený růst je příčinou zhoršení fyzické výkonnosti. Silácké, ale krátkodobé fyzické aktivity, jsou často střídány pocity únavy nebo apatie. Působení sexuálního pudu způsobuje nestabilitu chování, labilitu citů, nestálost nálad.

2.3.2 Sociální vývoj

Od začátku dospívání je dospívající dráždivější, citlivější, snadno se vzruší a vzplane, snadno se i urazí, zesmutní, nebo si dokonce i zoufá (Kuric a kol., 1986). Nerovnoměrný psychický a fyzický vývoj se odráží ve strukturálních změnách osobnosti, v rozumovém sociálním i mravním vývoji.

Pro vychovatele bývá toto období velmi náročné, protože dítě reaguje nečekaně přecitlivěle, i v situacích, které ho v minulosti nijak neovlivňovaly. Děti jsou citlivější vůči nespravedlnosti a vůči kritice od vychovatelů. Dochází ke kolísání postojů a zájmů o pohybové aktivity, včetně fotbalu. Změnou struktury těla způsobí zvýšenou zaměřenost na sebe sama. Tělesné změny vyvolávají nespokojenost se sebou samým, což vede ke snížení pocitu sebedůvěry. Na jedné straně to může vést k uzavírání se do sebe a vyhýbání se sociálním kontaktům a na druhé straně k nežádoucímu, agresivnímu jednání. Časté přeceňování schopností a nadměrná ctižádost často vede k nežádoucímu přetěžování.

Děti se v prepubertě začínají osamostatňovat od rodiny. S vrstevníky navazuje více kontaktů, sdružují se do skupin podle společných zájmů. Není výjimkou, že vytvořené vztahy jsou krátkodobé. Tvoří se převážně čistě chlapecké a dívčí skupiny, mezi těmito skupinami může docházet k rivalitním střetům. Chlapci si začínají vytvářet první party, v jejichž čele je vůdce. Žáci mají tendenci k vytváření idolů a k jejich napodobování. I tento fakt je třeba využít při citlivém vedení.

2.4 Puberta

2.4.1 Tělesný vývoj a rozvoj motoriky

Rychlý, až prudký růst končetin a vývoj svalstva je charakteristický pro věk 12 až 14 let. Proto je v tomto období velmi důležitá správná výživa (i pitný režim), která odpovídá růstovým změnám i požadavkům zatěžování. Zhoršená pohybová koordinace a psychická nevyrovnanost je důsledek nerovnoměrnosti vývojových změn.

Po odeznění pubertálních změn se zpomaluje fyzický růst a rozvíjí se psychické funkce, tím se začínají vyrovnávat rozdíly mezi těmito vývoji. Pohlavním dozráváním se dítě přeměňuje na biologicky zralého dospělého, který je schopen sexuální reprodukce. Je všeobecně známo, že období puberty je doprovázeno vzpurností, krizemi a konflikty s dospělými. Nemusí to být vždy pravda, záleží na tom, jak na chování pubescentů reagují dospělí.

Dochází k vyvažování tělesných proporcí, zpomaluje se růst končetin, mohutní svalstvo a rostou vnitřní orgány. Ustaluje se váha mozku. Tvar těla získává dospělou podobu. U chlapců dochází ke zlepšení pohybové koordinace, mizí klátivost a neobratnost. Zlepšuje se fyzická výkonnost (Šimíčková Čížková a kol., 1999, 2003).

2.4.2 Sociální vývoj

Citová labilita již není tak výrazná, objevuje se více pozitivního ladění. Dospívající se citově odpoutávají od rodičů, to vyvolává potřebu citově se sblížit s někým jiným (Fürst, 1997). Vznikají pevnější kamarádské vztahy, kdy si chování nového přítele mohou idealizovat. Mizí vzájemná izolovanost mezi chlapeckými a dívčími skupinami, dochází ke vzájemnému sblížování. Sebecity mohou být nevyrovnané, staví se k sobě kriticky, přecitlivěle reaguje na kritiku vůči sobě samému.

Cítí se dospělými a požadují, aby se s nimi také tak jednalo. Záporné hodnocení může vést k nedůvěře ve vlastní síly, na druhou stranu přílišná pochvala přehnanou, neodpovídající sebedůvěru. (Votík, Zalabák, 2011)

Snaha po nezávislosti se projevuje tendencí samostatně se rozhodnout, uplatnit vlastní názor v diskusi s dospělými. Pubescent se snaží názorově odlišit od svých vychovatelů, proto často dochází ke konfliktu. Touha po odlišnosti se může projevit i v chování a oblékání. Svou nezávislost mohou projevovat i tím, že napodobují chování dospělých, např. kouření, pití alkoholu, používání vulgarismů, které jim dodávají pocit dospělosti.

Dospívající mají potřebu navazovat nové kontakty, hrát nové role v různých skupinách. Mezi vrstevníky se objevuje jednota v oblékání, chování a názorech. Tento skupinový vliv je důležitý pro dotváření osobnosti, protože posiluje sebepojetí, sebevědomí.

3. Role pedagoga (trenéra) ve skupině

V Zákoně o pedagogických pracovnících (563/2004 Sb.) je pedagogický pracovník popsán, jako každý, kdo koná přímou vyučovací, přímou výchovnou, přímou speciálně pedagogickou nebo přímou pedagogicko-psychologickou činnost přímým působením na vzdělávaného. Podle zmíněného zákona je i trenér pedagogickým pracovníkem.

Jak už jsem uvedla v předchozí kapitole, trenér musí brát v úvahu zvláštnosti dětské a mladistvé psychiky, na základě toho vypracovat a vést tréninkové jednotky.

3.1 Didaktická činnost trenéra

Votík a Zalabák (2011) k didaktické činnosti trenéra uvádějí, že by trenér neměl trénink vést monotónně, nezáživně, a komunikace s mladými hráči nesmí být odměřená a příkazová. Právě naopak, tréninkové jednotky musí být obsahově hodnotné, organizačně promyšlené a hlavně musí děti zaujmout a bavit je. Trenér musí být připraven neustále vzbuzovat zájem a obnovovat zájem hráčů častými změnami nebo obměnami. Děti, které se nudí, svou nepozornost dávají najevo a tím vzrůstají problémy s kázní. Převážně u nejmladších kategorií by měl trenér sloužit jako vzor, který děti napodobují při ovládání míče a se kterým se radí při řešení herních situací.

Být dobrým trenérem je velmi těžké a většina trenérů mládeže jsou dobrovolníci, kteří nemají čas na odborné vzdělání. Proto PCA (hnutí Positive Coaching Alliance) vyvinula mentální model pozitivního trenéra (Positive Coach Mental Model, PCMM), který by měl ozřejmit, co znamená být sportovním trenérem mládeže.

3.2 „Pozitivní trenér“

„Pozitivní trenér“ má dva cíle. Především pomáhá hráčům rozvinout jejich pozitivní charakterové rysy. Druhořadým cílem je potom vítězství, prvořadí jsou vždy hráči. Kdežto trenér typu „vítězství za každou cenu“ má pouze jeden cíl a tím je: vyhrát. Tímto přístupem tvrdě omezuje potenciál dětí vytěžit ze sportu pozitivní zkušenosti pro život.

Podle zjištěných zdrojů a výsledků výzkumu patří ke třem základním prvkům tvořící základ pozitivního modelu trenéra:

- nové pojetí „vítěze“
- pozitivní emoce
- úcta k utkání. (Jaký by měl být trenér mládeže?, 2005)

3.2.1 Nové pojetí „vítěze“

Tím je myšleno to, že vítězem není ten, kdo vyhrál a dal nejvíce gólů, ale ten, který se během zápasu naučil něco nového, nebo se v něčem novém zdokonalil. Takové pojetí vítěze je proti intuitivnímu názoru mnoha trenérů a rodičů. Naopak u dětí toto nové pojetí pomáhá se radovat z prožitků a zkušeností získaných sportem, zvyšuje sebedůvěru, podporuje zlepšování výkonu i motivace.

„Pozitivní trenér vidí vítězství jako druhotný cíl cesty k dokonalosti, zaměřuje se spíše na úsilí než na výsledek. Je jasné, že chyby jsou důležitou a hlavně nevyhnutelnou součástí učení, a právě toho dokáže využít ve prospěch dětí. Klade důraz na to, aby si je děti uvědomily a dokázali na ně reagovat. Nejdůležitější je povzbuzovat hráče bez ohledu na úroveň jejich výkonu. Cílem je přesvědčit děti, že vítězem je ten, kdo se nejvíc snaží, kdo se nepřestává učit a zlepšovat.“

Během svého působení v Sokolu Švábenice jsem měla možnost pozorovat tréninkové metody tří trenérů. Dva z nich byli ukázkovými příklady toho, jak by se to podle „pozitivního trenéra“ nemělo dělat. Hnali se za vítězstvím hlava nehlava. Tréninky měli podle mého názoru dobře promyšlené, chlapci se učili nové věci a v mnohém se zdokonalovali. Nevýhodou těchto tréninků bylo podle mě to, že chlapce trénovali bez ohledu na to, komu to jde lépe nebo hůře. To se potom odráželo na zápasech. Šikovnější chlapci hráli každý zápas a ti menší, ne tak dobří, věčně seděli na střídačce a čekali na svoji šanci. To podporovalo nezdravou soutěživost u starších a nechut' k trénování u mladších žáků.

Proto při tréninku přípravky dětem vždy vštěpuji, že není důležité vyhrát, ale zahrát si a mít radost ze hry.

3.2.2 Pozitivní emoce

I když by neměli, tak mnoho trenérů motivuje hráče strachem, zastrašováním nebo zahanbováním. Během tréninku nebo zápasu po dětech neustále křičí a kritizuje je. To by v žádném případě dobrý, pozitivní trenér neměl dělat. Měl by být jakýmsi pozitivním motivátorem. Podle Rosse Campbella (1977) má každý hráč svoji emoční nádrž, podobnou

palivové nádrži v autě. Stejně tak jak auto s prázdnou nádrží daleko nedojede, tak i hráči s prázdnou emoční nádrží nemají energii ani motivaci k dobrému výkonu.

Upřímná pochvala a uznání jsou pro děti velmi důležité. Trenér ovšem nesmí podlehnout pokušení chválit neoprávněně. Hráči se musí naučit vnímat i kritiku. Snadněji ji vnímají v případě, když trenér v případě korekce sdělí kritické poznámku způsobem, který hráče nepodlamuje, nebo nesnižuje jejich sebevědomí. Musí udržovat pořádek a kázeň, měl by to dělat pozitivním způsobem. Měl by naslouchat hráčům a zapojovat je do rozhodování ohledně týmu. V každém případě by měl zůstat pozitivní, i v případě, že se týmu nedaří. Protože trenér má v každém případě, ať už během úspěchu nebo neúspěchu, trvalý vliv na hráče.

V předchozí podkapitole jsem uvedla, že dva ze tří trenérů působící ve Švábenicích se hnali za vítězstvím. Nedá se říct, že by přímo chlapce zastrašovali nebo zahanbovali, ale nebyly výjimkou časté výtky, ať už na tréninku, v kabině nebo při zápase. Trenér na žáky dokonce až křičel, když se mu něco nelíbilo a byl na chlapce našťvaný. Podle mě to bylo někdy zbytečné. I když jsem jednou chlapce zaslechla, že prohráli zápas, protože na ně trenér nekřičel.

3.2.3 Úcta k utkání

Dobrý trenér by měl především dobře znát pravidla fotbalu a mít úctu a respekt k věcem (pravidla, soupeři, rozhodčí, spoluhráči), které neodmyslitelně k fotbalu patří. Trenér musí své hráče naučit úctě k utkání, respektu k soupeřům, vyznám rozhodčího a úctu k němu. Vyžaduje od nich uvědomění vzájemných závazků vůči sobě a svému týmu a jednat čestně. Pokud se hráči chovají neuctivě, nebo hrají zakázaným způsobem a dopouští se přestupků, jsou za tyto přestupky potrestáni, ať už v samotném zápase nebo mimo něj fotbalovou asociací. Mezi tyto přestupky patří nebezpečná hra, nesportovní chování a úmyslné ohrožování soupeře.

Nebezpečná hra bývá u žáků způsobena zaujetím ve hře, nadměrným úsilím, nebo také nižší úrovní techniky. Nesportovní chování je převážně nevhodné a neuctivé chování vůči rozhodčím, soupeři i spoluhráčům. Tyto dva přestupky se převážně trestají mírněji, tzv. nepřímým volným kopem. Podstatně přísněji se trestá úmyslné ohrožování soupeře. Trestem je přímý volný kop (tzv. penalta) a napomenutí (žlutá karta), nebo vyloučení ze hry (červená karta). Úmyslnost přestupku a udělená červená karta se dále řeší u fotbalové komise, která může rozhodnout, že hráč za trest nesmí hrát až několik zápasů (to se většinou objevuje u starších ročníků, u žáků to není tak časté).

4. Sociometrie v pedagogickém výzkumu

Následující kapitolu o sociometrii jsem do své práce zařadila proto, že jsem si tuhle metodu vybrala pro svůj výzkum, uvedený v další části práce. Proto je vhodné, abychom se s ní blíže seznámili.

Sociometrii založil sociální psycholog a psychiatr Jacob L. Moreno. Studoval vnitrokolectivní vztahy založené na sympatiích a antipatiích, poznatky zjišťoval dotazováním se členů skupiny, komu by při určitých činnostech dali, popř. nedali přednost před ostatními (Černoušková, 1987).

Sociometrie se skládá ze souboru určitých výzkumných postupů, které slouží ke zjišťování, popisu a analýze mezilidských vztahů, které se projevují v malých sociálních skupinách. Z předchozího textu už víme, že malá sociální skupina je složena lidmi, kteří jsou spojeni určitými společnými cíli, vzájemně se znají, komunikují spolu a vytvářejí společné normy. Víme i to, že každá malá skupina má určitou vnitřní strukturu. Ve skupině se projevují formální (jsou určeny oficiálně) a neformální vztahy (vznikají spontánně, na základě společných zájmů, zálib a na základě vzájemných sympatií či antipatií). Sociometrie se zabývá spíš zjišťováním neformálních vztahů. Získané informace lze použít i k ovlivnění formálních vztahů ve skupině.

4.1 Sociometrický test

Jednou z mnoha technik je sociometrický test, pomocí kterého se získávají informace. Je považována za nejjednodušší, proto je nejčastěji využívána. I z toho důvodu jsem si právě tuhle techniku vybrala pro svůj výzkum vztahů mezi chlapci ve fotbalovém mužstvu. Sociometrický test se zaměřuje na pozitivní (sympatie, atrakce, kladný postoj) a negativní volby (odmítání, pocit antipatie). Sociometrický test má většinou podobu dotazníku s určitými znaky. Měl by obsahovat otázky, u kterých je obsah určen podle zvolených kritérií a které umožňují volit partnery pro určité situace nebo určitě spolčené činnosti. Dále může obsahovat i jmen lidí, kteří mohou být zvoleni.

Mezi přednosti sociometrického testu patří to, že si dotazovaní mohou důkladně a v klidu promyslet své volby a zvážit všestranně své vztahy k ostatním členům. Další výhodou je záruka anonymity a v neposlední řadě je to poměrná rychlost a malá nákladnost na jeho provedení. Objevují se i jisté nevýhody, mezi které patří nepříznivá možnost racionalizace a kvůli anonymitě nelze sestavit sociogramy (Chráška, 2007).

Údaje získané sociometrickým testem jsou ve svém souhrnu málo přehledné a je nutné je dále zpracovat. Se sociometrickými daty se nejčastěji provádějí tři druhy analýzy:

- sestavení sociometrické matice,
- konstrukce sociogramů,
- výpočet sociometrických indexů.

4.1.1 Sociometrická matice

Všechny potřebné údaje o provedených volbách ve skupině lze vyčíst ze sociometrické matice. Sociometrická matice může mít podobu tabulky, ve které jsou zaznamenány jména účastníků v prvním sloupci a ve stejném pořadí v záhlaví matice. Do řádků se zaznamenávají pozitivní a negativní volby. Matice lze rozdělit na neuspořádané a uspořádané. U neuspořádané matice jsou členové skupiny zaznamenáni v libovolném pořadí. Tato matice neposkytuje rychlou a přehlednou informaci o struktuře sociální skupiny. Neuspořádanou matici lze vhodnou úpravou převést na matici uspořádanou, která je přehlednější, co se týče struktury skupiny. Informace, získané sociometrickými maticemi, však stále nejsou zcela přehledné a názorné, názornější představu poskytují tzv. sociogramy.

4.1.2 Sociogramy

Sociogramy jsou jakýmsi „mapami“ neformálních vztahů ve skupinách. Existuje celá řada variant, jak sociogram zkonstruovat. Před kreslením sociogramu si musíme uvědomit počet členů ve skupině. Při větších počtech osob jsou sociogramy značně nepřehledné a špatně čitelné. Při znázorňování výběrů se většinou používají šipky. Kladné výběry se znázorňují plnou čarou se šipkou na jednom konci, pokud jde o jednostranný výběr a se šipkami na obou stranách, pokud jde o vzájemný kladný výběr. V případě záporného výběru se většinou používají čárkovanou čarou.

Chráška (2007) ve své knize popisuje následující sociogramy:

Kruhový sociogram

Patří mezi nejjednodušší sociogramy. Ovšem při početnějších skupinách je značně nepřehledný a obtížně se z něj čte. Členové skupiny jsou znázorňovány pomocí kroužků po obvodu kružnice. Volby jsou mezi nimi znázorňovány pomocí šipek uvnitř kruhy.

Individuální sociogram

Vztah určitého jedince k ostatním členům skupiny, které volil, nebo jimiž byl volen, zachycuje individuální sociogram. Tento druh sociogramu využíváme hlavně tehdy, když potřebujeme analyzovat vztahy určitého jedince k sociální skupině a naopak. Jedinec je znázorněn ve středu a kolem něj jsou volení či volící jedinci.

Jistou alternativou je strukturální sociogram, který je vhodné využít, pokud se ve skupině vytvoří relativně samostatné podskupiny vzájemně se volících jedinců. V tomto případě jsou uprostřed jedinci s nejvyšším počtem kladných voleb. Vzniklé podskupiny se většinou graficky zvýrazňují (např. zarámováním nebo šrafováním).

Hierarchický osový sociogram

Hierarchický osový sociogram, jak už nám napovídá název, je konstruován v soustavě dvou os. Na svislé ose se zobrazuje počet obdržných voleb a na vodorovné ose se zakreslují členové sociální skupiny. K dosažení větší přehlednosti by se mělo dbát na to, aby se čáry znázorňující volby příliš nekřížily. Proto se doporučuje umisťovat jedince podle toho, jak jsou si navzájem blízcí.

Ve svém výzkumu budu pro znázornění vztahů chlapců ve fotbalové skupině využívat tento typ sociogramu spolu s následujícím terčovým sociogramem.

Terčový sociogram

Terčový, nebo také hierarchický kruhový sociogram je dalším, často používaným sociogramem. Stupně neformální autority jsou znázorněny umístěním do různých vzdáleností od středu sociogramu. Sociogram má podobu jakéhosi terče a skládá se z různě velkých kružnic. Ne největší kružnici jsou umístěni jedinci, kteří nebyli nikým zvoleni. Čím blíže je jedinec ke středu kružnic, tím více obdržel voleb. V mnoha případech názorně zobrazuje strukturu neformálních vztahů v sociální skupině.

Uvedené sociogramy znázorňují pozice jednotlivců ve skupině podle jednoho kritéria, tudíž je můžeme označit jako jednorozměrné sociogramy. Sociometrie nám ovšem umožňuje zkoumat pozice jednotlivců i ze dvou hledisek současně. V tom případě máme k dispozici ke znázornění pozic jedince ve skupině dvojrozměrný sociogram.

Dvojrozměrný sociogram

V případě, že chceme u skupiny sledovat dvě důležitá a na sobě nezávislá hlediska (např. obliba a vliv), volíme dvojrozměrný sociogram. Údaje, zaznamenávané do sociogramu, získáme ze dvou sociometrických matic. Každý jedinec má přiřazené pořadí podle počtu obdržených voleb v obou maticích. Záznamy o pořadích se potom nanášejí do čtvercové sítě, která má podobu „čtverce stojícího na vrcholu“. Strany čtverce jsou poté rozděleny podle počtu členů ve skupině. Na jedné straně se zobrazuje pořadí podle jednoho hlediska a na druhé straně podle druhého hlediska.

Dvourozměrný sociogram poskytuje velmi přehledné informace o postavení členů skupiny podle určitých hledisek.

4.1.3 Sociometrické indexy

Při výpočtu sociometrických indexů vycházíme ze sociometrické matice. Sociometrické indexy představují kvantitativní vyjádření výsledků sociometrického šetření. Lze je rozdělit do tří skupin:

- individuální sociometrické indexy
- skupinové sociometrické indexy
- indexy charakterizující strukturu podskupin

V různé literatuře (např. Papica, 1974; Petrusek, 1969; Schneider, 1980, aj.) lze nalézt velké množství sociometrických indexů, dále jen stručně uvedu ty nejčastěji používané.

Individuální sociometrické indexy

Postavení jedince ve skupině je dáno sociálním statutem, který je dán počtem voleb, které jedinec získal, vztaženým k možnému počtu voleb. Tyto indexy mohou mít velkou hodnotu nejen v pedagogickém výzkumu, ale i při řešení výchovných problémů.

- pozitivní sociometrický status (vypočítává se z pozitivních voleb)
- negativní sociometrický status (vypočítává se z negativních voleb)
- výsledný status (rozdíl mezi pozitivními a negativními volbami)
- index expanzivity (používá se při neomezeném počtu voleb)

Skupinové sociometrické indexy

Na rozdíl od individuálního statusu slouží k charakteristice sociální skupiny jako celku.

- index pozitivní skupinové expanzivity (průměrný počet kladných voleb připadajících na jednoho člena skupiny)
- index negativní skupinové expanzivity (průměrný počet záporných voleb připadajících na jednoho člena skupiny)
- index skupinové koheze (je dán poměrem provedených vzájemných výběrů k max. možnému počtu vzájemných výběrů)
- index skupinové koherence (velikost vzájemné vázanosti členů skupiny)
- index skupinové integrace (posouzení stupně zapojení členů do sociální skupiny)
- index skupinové socioprefereční izolace (slouží k charakteristice počtu jedinců izolovaných a opomenutých)

Sociometrické indexy charakterizující strukturu podskupin

Podskupiny lze charakterizovat i pomocí předchozích indexů, které jsou uvedeny pro popis celé skupiny. Charakteristikou situace uvnitř podskupin se zabývá zejména index vnitroskupinové preference (preference členů podskupiny před ostatními členy skupiny).

Praktická část

5. Výzkum měření sociálních vztahů – mužstvo žáků TJ Sokolu Švábenice

5.1 Výzkumný problém

Výzkumný problém jako takový nemá žádný význam, a proto musí být vždy vztažen k určitému tématu, které chceme zkoumat. Měl by být formulován konkrétně a jednoznačně. Dále by mělo být možné problém empiricky ověřit.

Za pomoci sociometrie na vybraném vzorku chlapců (viz níže) analyzovat a popsat vztahy v oddílu TJ Sokol Švábenice.

Výzkum měření sociálních vztahů by měl trenérovi blíže specifikovat, kteří z žáků jsou oblíbenější a kteří spíše neoblíbení.

5.2 Cíl výzkumu

Výzkumným cílem je zde myšleno jasné formulování toho, k čemu se chceme pomocí výzkumných metod dopracovat.

1. Na základě sociometrického měření analyzovat a popsat, kteří chlapci z mužstva jsou nejvíce oblíbení.
2. Na základě sociometrického měření analyzovat a popsat, kteří chlapci z mužstva jsou, navzdory týmové spolupráci, nepreferováni.
3. Poskytnout trenérovi přesnější informace o sociálních vztazích mezi chlapci v mužstvu, pro další práci s nimi.
4. Porovnat názor trenéra se zjištěnými poznatky.

5.3 Výzkumný vzorek

Jsou to lidé, kteří jsou objektem výzkumu. V našem případě je to fotbalové mužstvo žáků TJ Sokolu Švábenice, oddíl kopané, PSČ 683 23. V roce 2012 se mužstvo skládalo ze 17 chlapců a v roce 2013 jich je už jen 14 (odešli chlapci 1, 3 a 8). Chlapci jsou zapsáni podle čísla dresu (viz Příloha 1).

Věk	7	8	9	10	11	12	13	14	15
2012	14	13	-	2, 12, 15, 16, 17	5, 9	3	4, 6, 7, 10, 11	1, 8	-
2013	-	14	13	-	2, 12, 15, 16, 17	5, 9	-	4, 6, 10, 11	7

5.4 Výzkumné otázky

Každý výzkum nemusí být založený na hypotézách. Pokud máme jen jednu proměnnou, stačí formulovat výzkumnou otázku.

1. Jaké jsou vztahy mezi chlapci?
2. Odpovídá rating trenéra sociometrickému šetření?
3. Změnil se za rok postoj chlapců k ostatním v mužstvu?

5.5 Metoda sběru dat

Hlavním nástrojem sběru dat byl sociometrický test (dotazník) a rating trenéra. Chlapci z mužstva vyplnili předem připravené dotazníky, které jsem jim rozdala. Cílem dotazníku je:

- zjistit jaké jsou v mužstvu vztahy (negativní/pozitivní),
- zjistit zda chlapci vnímají úroveň dovedností ostatních chlapců,
- zjistit, kterého chlapce ostatní uznávají a jsou ochotní ho následovat.

Na základě těchto cílů jsem vytvořila tři otázky (každá otázka vždy pozitivní a negativní). Při tvorbě dotazníku jsem se inspirovala na webu *Elektronická učebnice pedagogického výzkumu*, protože jsem nikde nenašla podobné výzkumy.

5.6 Metody analýzy dat

Sociometrický test (dotazník)

Konstrukce dotazníku

- Sféra výběru:

Při konstrukci dotazníku jsem jasně stanovila hranice skupiny. Chlapci mohli vybírat pouze ze spoluhráčů z mužstva.

- Počet voleb:

Při konstrukci dotazníku byl počet voleb omezen na maximálně 3 v každé kategorii.

- Druhy voleb:

Pro každé výběrové kritérium byly stanoveny pozitivní a negativní výběry.

- Formulace otázek:

Otázky byly formulovány jasně a výstižně. Před vyplněním jsem se ujistila, že chlapci všem otázkám dobře rozumí.

- Seznam jmen:

Chlapci byli vyzváni k tomu, aby na uvedené otázky odpovídali konkrétními jmény chlapců z mužstva.

- Intenzita výběru:

Požadovala jsem i pořadí vybraných osob, což umožňuje důkladnější zpracování. Chlapci řadili své volby podle intenzity.

Rating pedagoga – trenéra

Posouzení stupně oblíbenosti žáků provedli trenéři (A. Navrátil v roce 2012 a P. Krejčí v roce 2013). Trenéři zaznamenávali své poznatky do předem zkonstruovaného formuláře. Formulář obsahuje ratingovou pětibodovou numerickou škálu s verbálně a číselně vyjádřenými stupni oblíbenosti.

Stupně škály: 1 – velmi oblíbený člen skupiny (centrální osoba: nejoblíbenější, nejpopulárnější, neformální vůdce skupiny apod.), 2 – oblíbený člen skupiny, 3 – průměrně oblíbený (ani výrazně oblíbený, ani neoblíbený), 4 – neoblíbený, 5 – zcela neoblíbený člen skupiny (zavrhovaný, odmítaný).

Záznam zjištěných poznatků

1. Sociometrická matice zhotovená podle sociometrických výběrových kritérií.
2. Terčové sociogramy.

Metody matematického statistického zpracování

Spearmanův korelační koeficient

Tento postup lze využít v případech, kdy se rozhoduje o společné souvislosti dvou jevů. Pomocí něj můžeme stanovit, jak dalece jsou si dvě pořadí podobná a jak těsná je souvislost mezi jevy. Koeficient může nabývat hodnot od 0 do +1 (-1). Nulová hodnota vypovídá o tom, že mezi srovnávanými jevy není žádný vztah. Čím více se vypočítaná hodnota koeficientu blíží hodnotě 1 (-1), tím je vztah mezi jevy, které srovnáváme, těsnější.

Každému chlapci jsme přiřadili dvě pořadí, M (pořadí zjištěné z dotazníků) a R (pořadí podle ratingu trenéra). Pro n pozorovaných dvojic ve výběru se Spearmanův korelační koeficient počítá pomocí diferencí pořadí jako:

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum_i (p_i - q_i)^2}{n(n^2 - 1)}$$

a) 2012

b) 2013

Výzkumná otázka 1 - pozitivní				
	pořadí		d	d ²
	M (p)	R (q)		
1	8	6	2	4
2	10,5	12	-1,5	2,25
3	13,5	11	2,5	6,25
4	3	10	-7	49
5	3	2	1	1
6	3	4	-1	1
7	1	5	-4	16
8	9	1	8	64
9	5	7	-2	4
10	7	8	-1	1
11	6	3	3	9
12	16	15	1	1
13	10,5	9	1,5	2,25
14	16	14	2	4
15	16	17	-1	1
16	12	13	-1	1
17	13,5	16	-2,5	6,25
suma d ²				173

Výzkumná otázka 1 - pozitivní				
	pořadí		d	d ²
	M (p)	R (q)		
1				
2	4,5	3	1,5	2,25
3				
4	6	8	-2	4
5	4,5	1	3,5	12,25
6	2	9	-7	49
7	1	4	-3	9
8				
9	8	2	6	36
10	7	10	-3	9
11	3	5	-2	4
12	12	13	-1	1
13	9	6	3	9
14	12	11	1	1
15	12	14	-2	4
16	12	7	5	25
17	13,5	12	1,5	2,25
suma d ²				167,75

a) 2012

6 x suma d2	n	n ² -1	n (n ² -1)	ρ
1038	17	288	4896	0,78799

b) 2013

6 x suma d2	n	n ² -1	n (n ² -1)	ρ
167,75	17	288	4896	0,96574

Vypočítaný koeficient v roce 2012 je $\rho = 0,78799$ a v roce 2013 $\rho = 0,96574$. Na základě vypočítaných koeficientů můžeme říct, že mezi dvěma zkoumanými jevy je vysoká závislost.

Index skupinové koheze (soudržnosti) K

Index je dán poměrem vzájemných výběrů ve skupině k maximálnímu možnému počtu výběrů. Pro výpočet existují dva vzorečky, záleží totiž na tom, zda máme limitovaný počet voleb nebo nikoliv.

Vzorec pro index skupinové koheze v případě limitovaného počtu voleb K_L :

$$K_L = \frac{d}{\frac{a * N}{2}} \quad \text{kde } d \text{ je počet vzájemných výběrů, } N \text{ počet jedinců ve skupině a } a \text{ počet povolených voleb.}$$

a) 2012

	d	N	a	K _L
potencionální spoluhráč +	8	17	3	0,314
potencionální spoluhráč -	4	17	3	0,157
nejlepší hráč +	7	17	3	0,275
nejlepší hráč -	7	17	3	0,275
potencionální kapitán +	5	17	3	0,196
potencionální kapitán -	5	17	3	0,196

b) 2013

	d	N	a	K _L
potencionální spoluhráč +	6	17	3	0,235
potencionální spoluhráč -	5	17	3	0,196
nejlepší hráč +	6	17	3	0,235
nejlepší hráč -	6	17	3	0,235
potencionální kapitán +	5	17	3	0,196
potencionální kapitán -	5	17	3	0,196

5.7 Dotazník

Následující dotazník byl chlapcům předložen k vyplnění 5. ledna 2012 a poté znovu 14. března 2013.

Vážení chlapci,

jsem studentem posledního ročníku Pedagogické fakulty Univerzity Palackého. Pro svou bakalářskou práci jsem si vybrala téma „diagnostika vztahů chlapců ve fotbalovém mužstvu“. Zaměřila jsem se na fotbalové mužstvo žáku TJ Sokolu Švábenice, tedy Vaše mužstvo. Pro kvalitní zpracování tohoto tématu je nutné provést průzkum, proto bych Vás ráda tímto požádala o řádné a svědomité vyplnění následujícího dotazníku.

Pišťe pouze o spoluhráčích v týmu.

Uved'te vždy tři volby.

Vaše odpovědi budou použity výhradně jako podklad pro mou bakalářskou práci.

Ujišťuji Vás, že Vaše osobní informace budou zpracovány diskrétně, a to pouze autorem dotazníku.

Předem děkuji za váš čas.

Jméno:

Datum:

S kým by si chtěl v budoucnu hrát v jednom týmu?

Uved' 3 spoluhráče.

1.

2.

3.

S kým by si nechtěl v budoucnu hrát v jednom týmu?

Uved' 3 spoluhráče.

1.

2.

3.

Kdo je podle tebe z mužstva nejlepší?
Uveď 3 spoluhráče.

1. _____
2. _____
3. _____

Kdo je podle tebe z mužstva nejhorší?
Uveď 3 spoluhráče.

1. _____
2. _____
3. _____

Koho bys vybral jako kapitána mužstva?
Uveď 3 spoluhráče.

1. _____
2. _____
3. _____

Koho bys nevybral jako kapitána mužstva?
Uveď 3 spoluhráče.

1. _____
2. _____
3. _____

Děkuji Vám za Váš čas a ještě jednou Vás ujišťuji, že získané informace budou zpracovány
diskrétně.

5.8 Rating trenéra

Posouzení stupně oblíbenosti žáků pedagogem, v našem případě trenérem.

Jak si trenér myslí, že jsou děti v kolektivu oblíbeny, nikoliv jaké oblibě se těší u něj.

(viz Příloha 1 – chlapci mají přidělena čísla podle čísel dresů)

c) 2012, trenér AN

Velmi oblíbený	Oblíbený	Průměrně oblíbený	Neoblíbený	Zcela neoblíbený
1.	2.	3.	4.	5.
8	6	4	14	15
5	7	3	12	
11	1	2	17	
	9	16		
	10			
	13			

d) 2013, trenér PK

Velmi oblíbený	Oblíbený	Průměrně oblíbený	Neoblíbený	Zcela neoblíbený
1.	2.	3.	4.	5.
	5	2	4	12
	9	7	6	15
		11	10	
		13	14	
		16	17	

5.9 Sociometrická matice a sociogram

Sociometrická matice

V neuspořádané sociometrické matici jsou členové skupiny (týmu) zapsáni v prvním sloupci zleva a ve stejném pořadí jsou také v záhlaví.

Chlapce jsem si rozdělila na starší a mladší, dále jsem je uspořádala vzestupně podle čísel dresů (viz příloha). Do řádků matice jsou pomocí čísel zaznamenány pozitivní nebo negativní volby. Chlapci měli v dotazníku uvést vždy tři spoluhráče. Podle zvoleného pořadí jsem přidělila určitý počet bodů:

1. pořadí – 3 body
2. pořadí – 2 body
3. pořadí – 1 bod

Svisle jsou zaznamenány obdržené volby a vodorovně zvolené volby. V posledním sloupci je součet voleb, každý chlapec mohl zvolit vždy jen 3 spoluhráče.

Pod sociometrickou maticí je tabulka se třemi řádky. Na první řádku je zaznamenáno, kolikrát byl daný hráč zvolen. Na druhém řádku je uveden vážený skór, to je součet všech bodů za získané pořadí. Vážený skór dále použijeme k zaznamenání výsledků ze sociometrické matice do sociogramu. Na třetím řádku je zapsáno Mpořadí, tj. pořadí podle váženého skóru.

Sociogram

Zjištěný vážený skór ze sociometrické matice je uveden ve druhém sloupci tabulky. V prvním sloupci je zapsána zóna 1. - 5. Zóny v tabulce představují kružnice v sociogramu, kdy 5. zóna je středová a 1. zóna je nejdál od středu.

Z tabulky můžeme vyčíst, že v 1. Zóně (největší kružnice) jsou zaznamenáni chlapci, kteří neobdrželi žádnou volbu. Čím blíže ke středu soustředěných kružnic, tím více voleb daný chlapec obdržel.

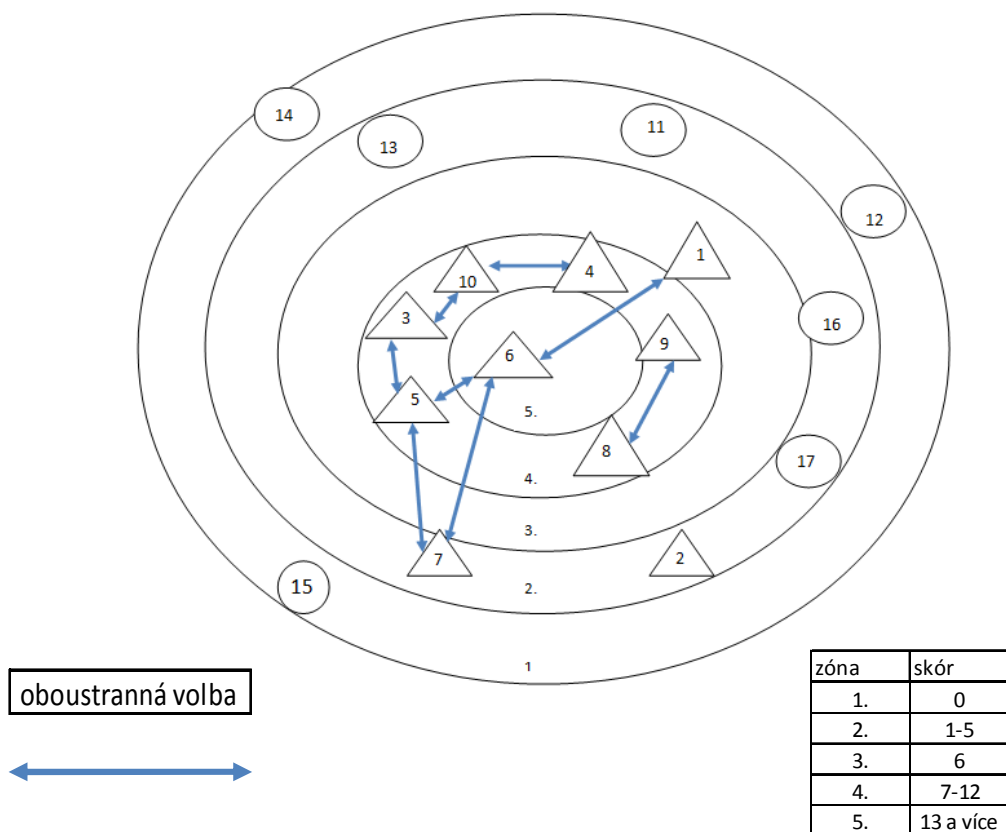
U pozitivních voleb mají větší neformální autoritu ti chlapci, kteří jsou nejbližší středu. U negativních voleb je to naopak, nejbližší u středu jsou ti chlapci, kteří jsou nejméně oblíbení.

Chlapci jsou opět označeni čísla podle dresů (viz příloha), starší chlapci jsou v trojúhelníku a mladší v kroužku. Zakreslené šipky v sociogramu znázorňují oboustranné volby, to znamená, že se dva daní chlapci navzájem zvolili.

5.9.1 Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální spoluhráči – pozitivní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1					1		2		3								3
	3	2		1		3				2									3
	4	3	3			2					1								3
	5	4		3					2		1								3
	6	5		3			1	2											3
	7	6		3		1		2											3
	8	7		3		2	1												3
	9	8	2				3			1									3
	10	9			1	2			3										3
	11	10		2	1					3									3
	12	11	3			1	2												3
mladší	13	12	2				1	3											3
	14	13				3	1		2										3
	15	14		3						2				1					3
	16	15									1								3
	17	16				1	3		2										3
	17	17				1			3		2								3
Celkem voleb																			51
Zvolen		4	1	7	4	8	6	3	6	4	4	1	0	1	0	0	1	1	
Vážený skór		6	1	12	12	12	16	5	10	8	9	3	0	3	0	0	2	1	
M pořadí		8	13,5	3	3	3	1	9	5	7	6	10,5	16	10,5	16	16	12	13,5	

Vzhledem k nastavení otázky můžeme z matice (i sociogramu) předpokládat, že chlapci volili za potencionální spoluhráče své kamarády, se kterými se jim dobře spolupracuje.

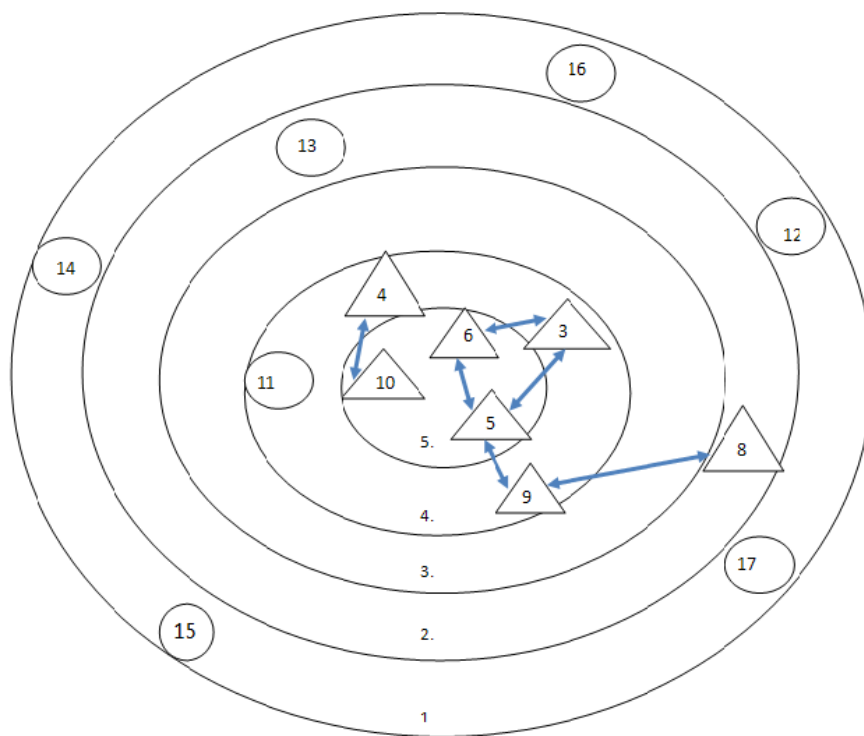
Starší chlapci si v 100% zvolili za potencionálního spoluhráče opět jednoho ze starších chlapců. U mladších chlapců je situace podobná. Za potencionálního spoluhráče opět častěji volili jednoho ze starších členů týmu (a to celkem v 80,95% případů).

Pokud se zaměříme na četnost, vidíme jako nejčastěji voleného chlapce 5. Ovšem co se týče váženého skóre, tak zde dosahuje nejvyššího hodnocení hoch 6, i přes nižší četnost volení. V celkovém pořadí jako nejvhodnější potencionální spoluhráč byl zvolen chlapec 6, následovaný chlapci 3,4 a 5. Chlapec 4 dosáhl tohoto postavení především díky kladnému hodnocení a důvěře především mladších hráčů. Nejmenšího váženého skóre dosáhli chlapci 12,14 a 15.

Z terčového sociogramu jsou dobře patrné vazby (a vzájemná důvěra), pouze mezi staršími chlapci. Důležité je sledovat také oboustranné volby jednotlivých hráčů. Zde se vytváří především dvojice a jedna trojice. Jediným ze starších chlapců, bez oboustranné vazby je chlapec 2.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	3	2																	
	4	3				1	2			3									3
	5	4				1				3	2								3
	6	5			1		2			3									3
	7	6			2		1				3								3
	8	7																	
	9	8			3			2			1								3
	10	9				2	1		3										3
	11	10				1			2	3									3
mladší	2	11			3		2				1								3
	12	12					2				3	1							3
	13	13				1					2	3							3
	14	14						1			3			2					3
	15	15			3	1						2							3
	16	16				2	3					1							3
	17	17							3		1	2							3
Celkem voleb																			42
Zvolen				5	4	5	7		3	5	7	5	0	2	0	0	0	0	
Vážený skór				8	11	14	15		4	7	13	11	0	2	0	0	0	0	
M pořadí				6	4,5	2	1		8	7	3	4,5	12	9	12	12	12	12	

oboustranná volba

zóna	skór
1.	0
2.	1-5
3.	6
4.	7-12
5.	13 a více

I v roce 2013 si starší chlapci volí své vrstevníky (100% případů). U mladších chlapců se snížil počet voleb staršího chlapce na 71,43%. Může to být způsobeno dvěma faktory. Zaprvé odchodem tří starších hráčů, nebo za druhé větší oblibou chlapce 11.

Když se zaměříme na četnost, tak nejvíce obdržených voleb mají chlapci 6 a 10. Oproti loňskému roku si výrazně polepšili v počtu obdržených hlasů chlapci 11 (o čtyři volby) a 10 (o tři volby). Chlapci 5 a 8 získali o tři hlasy méně. Nejvyšší vážený skóre a tím pádem první místo v pořadí obhájil chlapec 6. I přes výrazné snížení počtu hlasů se na druhém místě umístil chlapec 5.

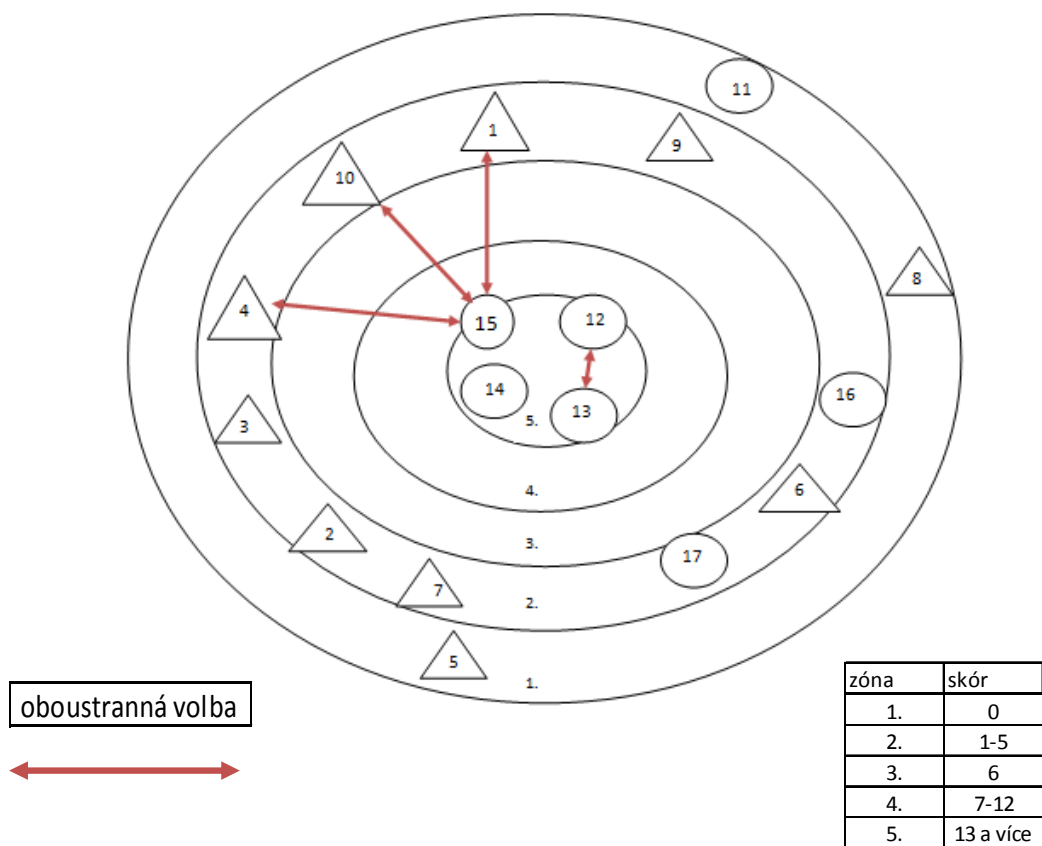
Vlivem menšího počtu starších chlapců v roce 2013 můžeme pozorovat jejich přiblížení se ke středu sociogramu. Na sociogramu je znatelnější posun chlapec 11, který se ze zóny 2 dostal do zóny 4. Chlapec 8 se naopak ze zóny 4 přesunul do zóny 2.

Stále není vidět žádná vzájemná volba, která by se vytvořila mezi mladšími chlapci, kteří se převážně pohybují v zóně 1.

5.9.2 Sociometrická matice a terčový sociogram – potenciační spoluhráč – negativní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1												-2	-3	-1			3
	3	2											-2	-1	-3				3
	4	3											-2			-1		-3	3
	5	4											-2	-1		-3			3
	6	5												-2	-1	-3			3
	7	6												-1	-3	-2			3
	8	7												-2	-1	-3			3
	9	8												-1	-2	-3			3
	10	9												-1	-2	-3			3
	11	10												-1	-2	-3			3
	12	11					-2	-3						-1					3
mladší	13	12												-3	-2	-1			3
	14	13												-1		-2	-3		3
	15	14			-2	-1										-3			3
	16	15	-1			-2					-3								3
	17	16		-3	-1											-2			3
	17	17												-3	-2	-1			3
Celkem voleb		51																	
Zvolen		1	1	2	2	0	1	1	0	0	1	0	6	8	9	14	4	1	
Vážený skór		3	1	5	5	0	2	1	0	0	1	0	15	18	17	28	5	1	
M pořadí		8	11,5	6	6	15,5	9	11,5	15,5	15,5	11,5	15,5	4	2	3	1	6	11,5	

Pokud chlapci v otázce, s kým by chtěli hrát, volili své kamarády, můžeme předpokládat, že v negativní otázce uvedou chlapce, se kterými si nerozumí. Starší žáci ve 100% případů volili mladší spoluhráče. Mladší chlapci ve většině případů volili své vrstevníky (61,91%), ale i mezi staršími jsou chlapci, se kterými nechtějí v budoucnu hrát (38,09%).

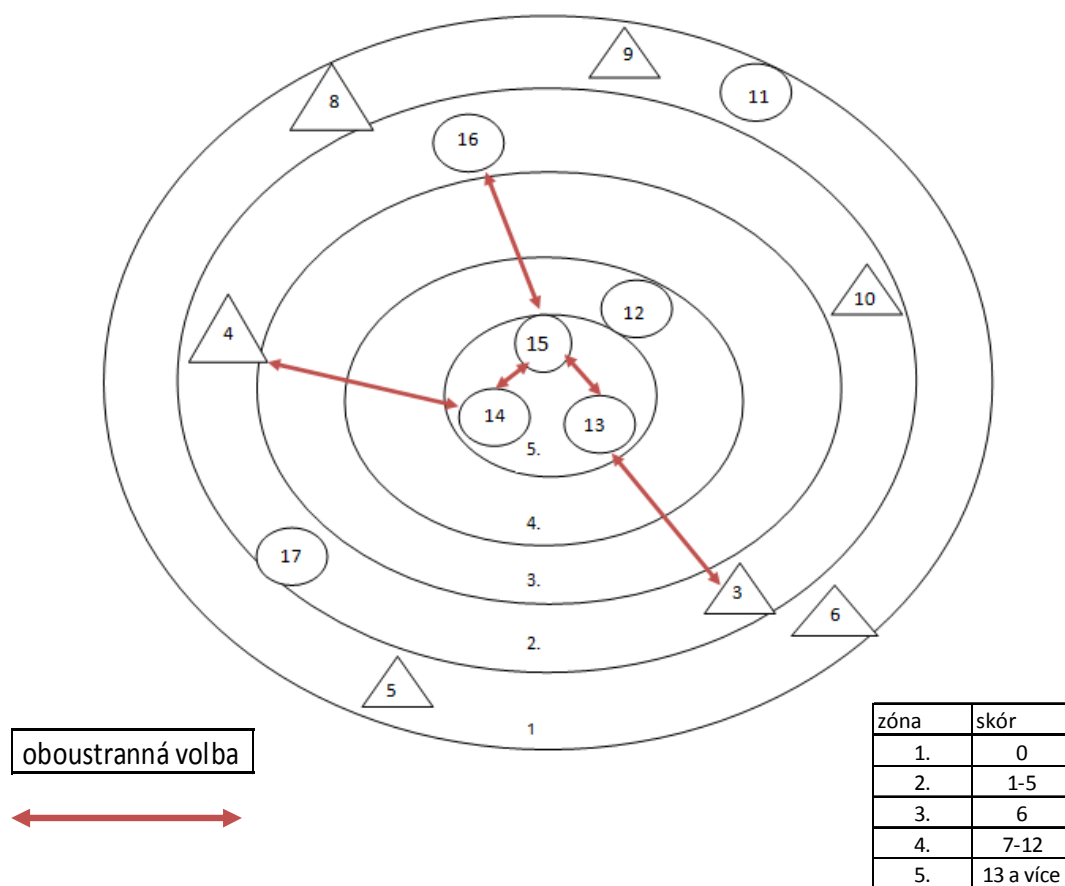
Nejvyšší četnost zvolení má chlapec 15, který má i nejvyšší vážený skóre. Tudíž můžeme říct, že je v kolektivu nejméně oblíbený. Další chlapci s nejvíce zápornými volbami jsou 13, 14 a 12. Žádné volby neobdrželi chlapci 5, 8, 9 a 11.

Chlapci, kteří jsou v prostřední zóně, jsou ti, kteří obdrželi nejvíce negativních voleb. Opět jsou šipkami znázorněny oboustranné volby, kde si můžeme všimnout vzájemných nesympatií chlapců 4, 10 a 1 s chlapcem 15. Další oboustranná volba vznikla mezi chlapci 12 a 13.

U sociogramu si můžeme také všimnout zón 3. a 4., které jsou prázdné. Na tyto zóny můžeme pohlížet, jako na určitý druh bariéry mezi chlapci v zónách 1. a 2. a chlapci v zóně 5.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	3	2																	
	4	3												-2		-1		-3	3
	5	4											-2		-3	-1			3
	6	5											-3			-1		-2	3
	7	6											-3			-1		-2	3
	8	7																	
	9	8												-3	-2	-1			3
	10	9				-3						-1				-2			3
	11	10												-3	-2	-1			3
mladší	2	11											-1	-2		-3			3
	12	12												-2	-1	-3			3
	13	13			-2										-3	-1			3
	14	14			-2	-3										-1			3
	15	15												-1	-2		-3		3
	16	16											-1	-2		-3			3
	17	17												-3	-2	-1			3
Celkem voleb		42																	
Zvolen				2	2	0	0		0	0	1	0	5	8	7	13	1	3	
Vážený skór				4	2	0	0		0	0	3	0	10	14	13	32	1	5	
M pořadí				6	8	12	12		12	12	7	12	4	2	3	1	9	5	

Na první pohled se může zdát, že se postoj chlapců na to, s kým by chtěli v budoucnu hrát, od loňského roku nezměnil. Opět nejvíce voleb obdrželi mladší chlapci. Ovšem starší chlapci obdrželi od mladších méně voleb než v roce 2012 (14,28%, což je více než o polovinu méně než v loni). Změnu můžeme zaznamenat i u starších, kdy jeden z nich (9) volil své vrstevníky 4 a 10.

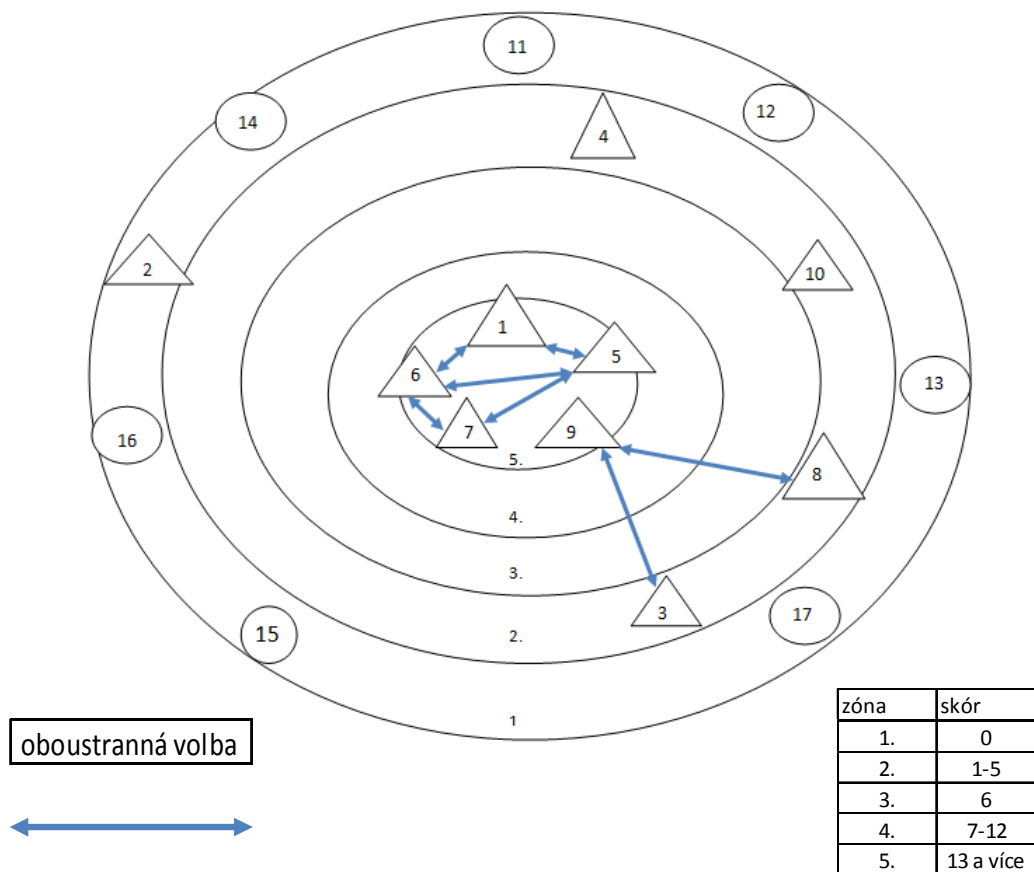
V počtu obdržených voleb a podle váženého skóru se první tři místa za rok nezměnila. Nejvíce záporných voleb a největší vážený skór má chlapec 15. Oproti loňskému roku má sice o jednu volbu méně, ale vážený skór se zvýšil o čtyři body, což znamená, že se umisťoval na prvním místě u většiny chlapců. Může to znamenat pokračující vyčleňování z kolektivu. Na dalších místech se umístili chlapci 13 a 14. O tři volby méně obdržel chlapec 16, naopak chlapec 17 si o dvě volby pohoršil. Jinak se u nikoho výrazněji stav obdržených voleb nezměnil.

Při pohledu na sociogram si lépe můžeme všimnout jistých změn. Chlapec 12 se přesunul ze zóny 5 do zóny 4 a vymizela vzájemná volba mezi ním a chlapcem 13. Dále je zřejmé vymizení oboustranných voleb chlapců 1, 4 a 10 s chlapce 15. Naproti tomu se nově objevují oboustranné vazby chlapce 15 se svými vrstevníky 13 a 14. Zóna tři zůstává prázdná a starší chlapci se opět vyskytují v zónách 1 a 2.

5.9.3 Sociometrická matice a terčový sociogram – nejlepší hráč – pozitivní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1				2	1			3									3
	3	2				1		2		3									3
	4	3				2		1		3									3
	5	4				3		1		2									3
	6	5	3				1	2											3
	7	6	3			2		1											3
	8	7	3			2	1												3
	9	8	3			2				1									3
	10	9		2		1			3										3
	11	10	3			2		1											3
	12	11	2							1	3								3
mladší	13	12	2				1	3											3
	14	13			2	3		1											3
	15	14				2	1	3											3
	16	15	2			3					1								3
	17	16					1	3		2									3
	17	17	2				1				3								3
Celkem voleb																			51
Zvolen		9	0	2	2	10	8	9	1	7	3	0	0	0	0	0	0	0	
Vážený skór		13	0	4	2	21	24	19	1	13	5	0	0	0	0	0	0	0	
M pořadí		4,5	13,5	7	8	2	1	3	9	4,5	6	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5	

Samotná otázka zní velmi jednoznačně, chlapci měli volit ty spoluhráče, o kterých si myslí, že jsou pro mužstvo nejpřínosnější. Všichni starší žáci opět ve všech případech zvolili jiného ze starších žáků. U mladších je situace stoprocentně stejná s tím rozdílem, že si nevolili své vrstevníky, ale starší chlapce.

Nejčastěji byl zvolen chlapec 5, následován chlapci 1, 7 a 6. Pokud ovšem vezmeme v potaz vážený skóre, nejlepším hráčem je chlapec 6, následován chlapci 5 a 7.

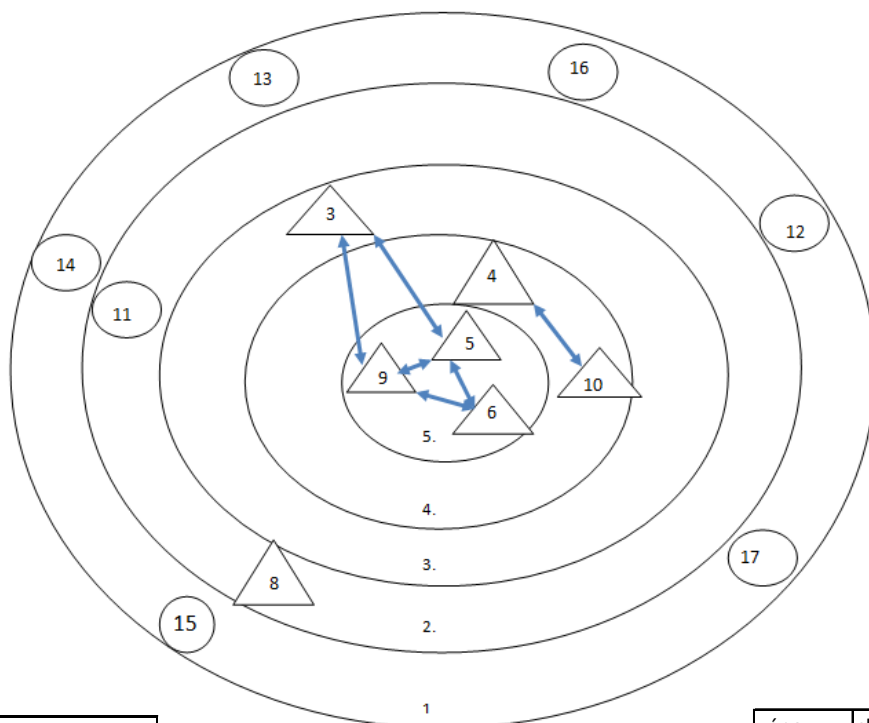
Chlapci 2, 11- 17 nebyli voleni.

V prostřední zóně sociogramu je skupinka chlapců, kteří získali nejvíce voleb. Ze šipek oboustranné volby můžeme odvodit, že chlapci jsou sehraní a s největší pravděpodobností budou tvořit nejefektivnější základ sestavy.

Díky oboustranným volbám chlapce 9 (zóna 5) s chlapcem 8 a chlapcem 3 (zóna 2) můžeme předpokládat vzájemnou souhru. V okrajové zóně 1 se vyskytují všichni mladší a jeden starší chlapec (2), kteří neobdrželi žádné volby. Zóna 3 a 4 jsou prázdné.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	3	2																	
	4	3				1	2			3									3
	5	4				1				3	2								3
	6	5			2		3			1									3
	7	6			2	1				3									3
	8	7																	
	9	8			3		2			1									3
	10	9			3		2	1											3
	11	10			2	3				1									3
mladší	2	11			3	1					2								3
	12	12				1			3			2							3
	13	13				3	2	1											3
	14	14					3	1			2								3
	15	15			3			1			2								3
	16	16					1	2		3									3
	17	17					2	3			1								3
Celkem voleb																			42
Zvolen					5	5	9	9		1	7	5	1	0	0	0	0	0	
Vážený skór					6	11	20	20		1	13	11	2	0	0	0	0	0	
M pořadí					6	4,5	1,5	1,5		8	3	4,5	7	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	

oboustranná volba

zóna	skór
1.	0
2.	1-5
3.	6
4.	7-12
5.	13 a více

Když se zaměříme na matici, může se zdát, že se situace v mužstvu od loňského roku příliš neliší. Starší chlapci ve 100% případech opět volí své vrstevníky. U mladších chlapců už není situace tak stoprocentní. Chlapec 11 byl zvolen svým vrstevníkem.

Nejvíce obdržených voleb a největší vážený skóre mají chlapci 5 a 6, kteří byli i v minulém roce na prvním a druhém místě.

Co se týče četnosti, tak si nejvíce od minulého roku polepšili chlapci 3 a 4 (v roce 2013 mají o tři volby více) a chlapec 10 (v roce 2013 má o dvě volby více).

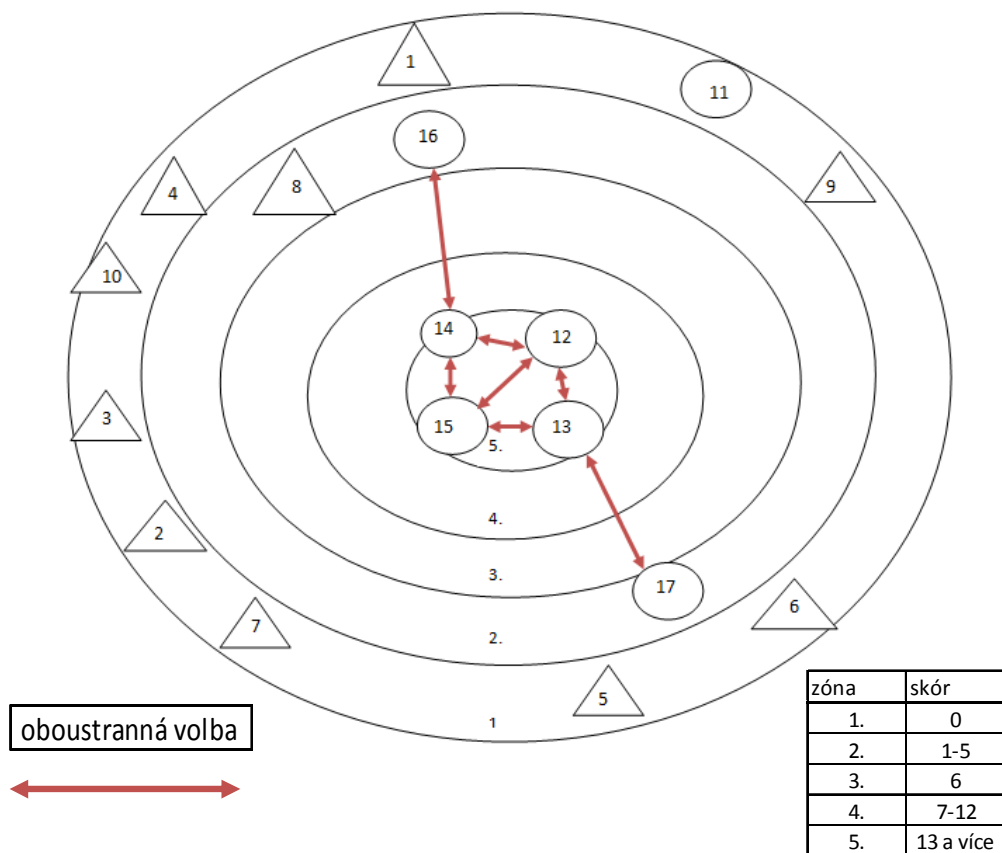
Jistá změna, zaznamenaná v matici, je lépe znatelná ze sociogramu. Můžeme si všimnout nejen nových oboustranných voleb, ale i jiného rozestavění v zónách. Pokud vezmeme v potaz, že chlapci 1 a 7 opustili mužstvo, tak se nám v zóně 5 změnili akorát vzájemné oboustranné volby. Vznikl nám tam pomyslný trojúhelník mezi chlapci 5, 6 a 9, na který se napojuje trojúhelník vzájemných vazeb chlapců 5 a 9 s chlapcem 3, který se nachází v zóně 3. Nově zde máme i vzájemnou vazbu mezi chlapci 4 a 10. Naopak vymizela vzájemná vazba mezi chlapci 8 a 9.

Díky vyššímu váženému skóru se chlapci 4 a 10 přesunuli ze zóny 2 blíže středu do zóny 4. Dále pak starší chlapec 3 a mladší 11 se posunuli o jednu zónu blíže ke středu.

5.9.4 Sociometrická matice a terčový sociogram – nejhorší hráč - negativní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1												-2	-3	-1			3
	3	2							-3				-2	-1					3
	4	3											-2			-1		-3	3
	5	4											-2	-1		-3			3
	6	5												-2	-1	-3			3
	7	6												-3	-1	-2			3
	8	7												-2	-1	-3			3
	9	8												-1	-2	-3			3
	10	9												-2	-3	-1			3
	11	10												-2	-1	-3			3
mladší	2	11												-3	-1	-2			3
	12	12												-3	-2	-1			3
	13	13												-3		-2		-1	3
	14	14												-2		-1	-3		3
	15	15												-3	-1	-2			3
	16	16												-1		-2	-3		3
	17	17												-1	-2	-3			3
Celkem voleb																			51
Zvolen		0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	9	8	12	15	4	2	
Vážený skór		0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	16	20	23	33	5	4	
M pořadí		12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	12,5	7	12,5	12,5	12,5	4	3	2	1	5	6	

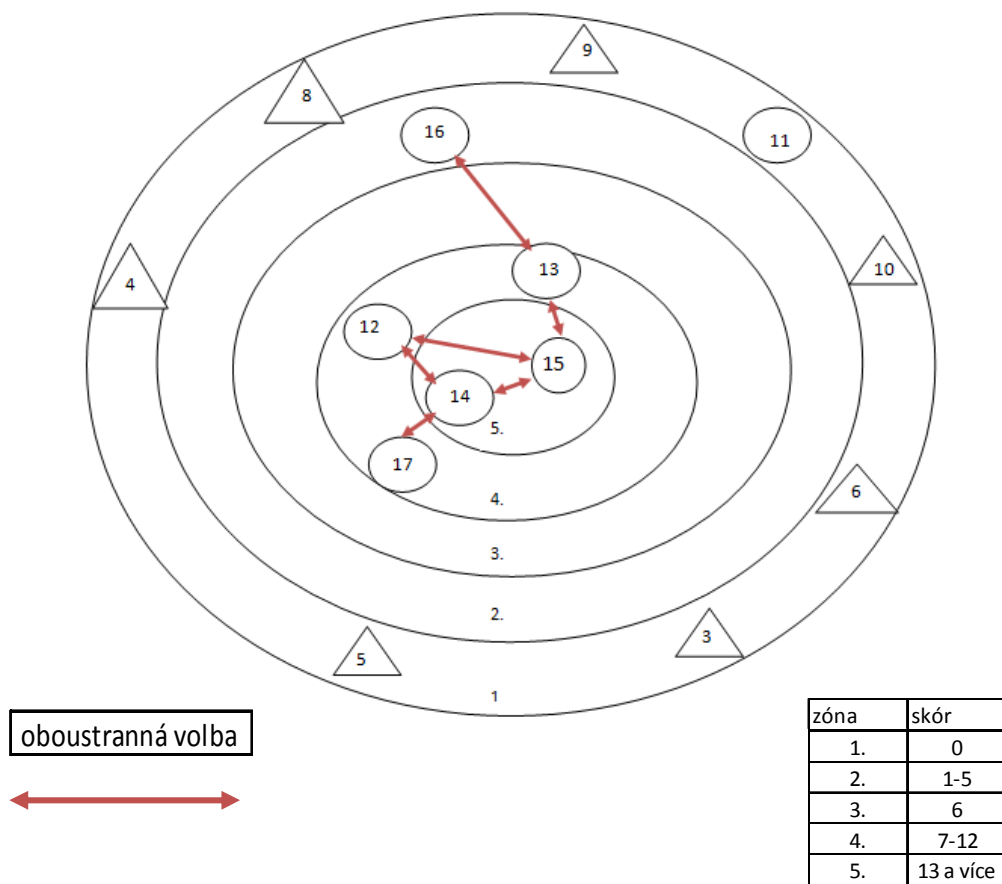
Chlapci mají jasno v tom, kdo je a kdo není pro tým přínosem. V otázce, kdo není přínosem, se chlapci shodli jednoznačně napříč věkem. Téměř výhradně byli voleni mladší chlapci (98,03%). Pouze v jednom případě byl zvolen starší chlapec 8 svým vrstevníkem chlapcem 2. Nejvíce negativních voleb získal chlapec 15, následován chlapci 14, 12 a 13, což jsou nejmladší hráči v mužstvu (viz Příloha 1).

V sociogramu vidíme totéž co v matici. Chlapci s nejvyšším skórem se nacházejí ve středové části (zóna 5). Z umístění šipek oboustranných voleb je nám jasné, že i chlapci sami si uvědomují, že pro mužstvo zatím nejsou tak velkým přínosem, jako starší chlapci, které volili v pozitivně orientované otázce.

Z pohledu trenéra by se mělo jednat o chlapce, kteří potřebují intenzivnější tréninky ke zlepšení. Naproti tomu chlapci v zónách 1 a 2 by měli patřit do základní sestavy.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	3	2																	
	4	3													-3	-1		-2	3
	5	4											-2		-3	-1			3
	6	5											-2			-1		-2	3
	7	6													-3	-1		-2	3
	8	7																	
	9	8												-3	-2	-1			3
	10	9											-2		-3	-1			3
	11	10													-2	-1		-3	3
mladší	2	11												-3		-2		-1	3
	12	12												-3	-2	-1			3
	13	13													-2	-1	-3		3
	14	14												-2		-1		-3	3
	15	15												-3	-1	-2			3
	16	16													-3	-1	-2		3
	17	17													-3	-2	-1		3
Celkem voleb																			42
Zvolen				0	0	0	0		0	0	0	0	5	6	11	13	1	6	
Vážený skór				0	0	0	0		0	0	0	0	9	8	19	37	1	11	
M pořadí				10,5	10,5	10,5	10,5		10,5	10,5	10,5	10,5	4	5	2	1	6	3	

Tak jako při pozitivně orientované otázce, si i nyní můžeme všimnout, jestli za uplynulý rok nastal nějaký pokrok u mladších chlapců. Všichni chlapci opět v 100% případů volili mladší chlapce. Může se zdát, že nedošlo k žádným změnám, což není tak docela pravda. Podle četnosti obdržených voleb se nezměnilo pořadí, kdy nejvíce negativním voleb opět obdržel chlapec 15, následován chlapci 14 a 13.

První změnu můžeme zaznamenat u chlapců 12, 13 a 16, kteří od loňského roku obdrželi méně voleb. Za to chlapec 17 si o 4 volby pohoršil. Chlapec 8 v roce 2013 neobdržel, žádnou zápornou volbu. Když se zaměříme na vážený skóre, tak podstatně menší mají chlapci 12 a 13, což může znamenat jisté zlepšení od minulého roku.

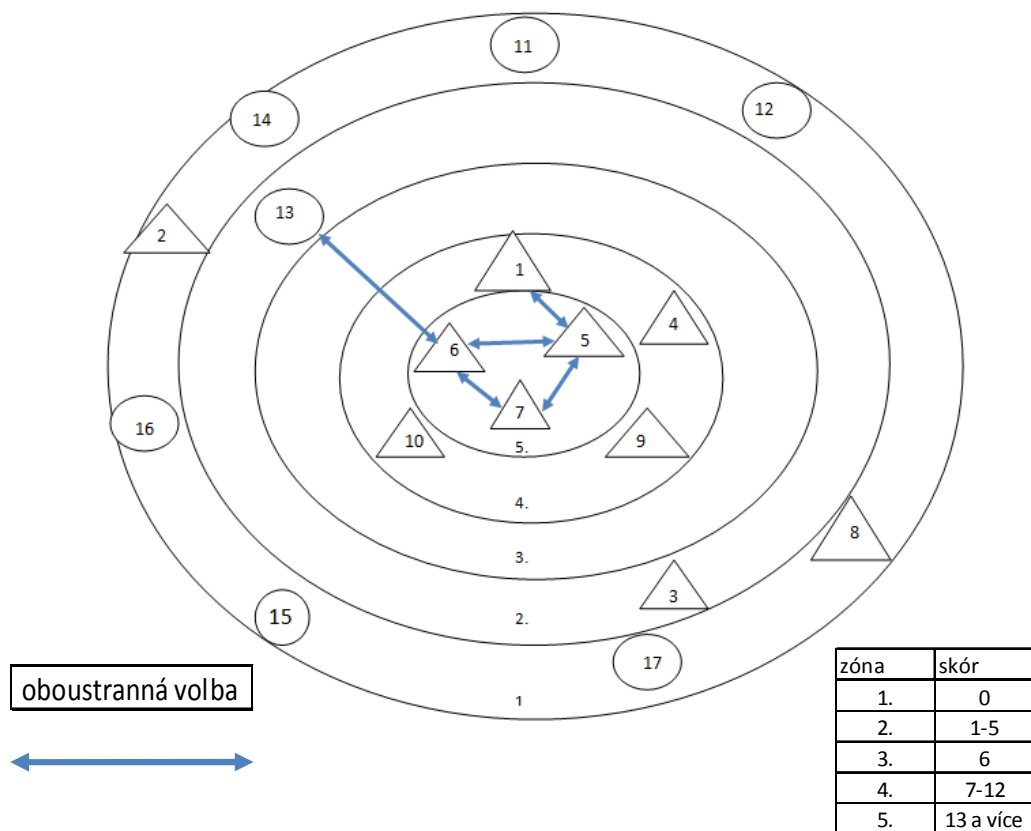
Zanesením zjištěných výsledků z matice do sociogramu jsou změny viditelnější. Vprostřed sociogramu zůstávají pouze chlapci 14 a 15, chlapci 12 a 13 se dostávají do zóny 4. Do zóny 4 se přesouvá i chlapec 17 (v roce 2012 zóna 2), což může znamenat jisté zhoršení.

Oboustranné volby mezi mladšími chlapci zůstávají stejné, jako v loňském roce, výjimkami jsou oboustranná volba mezi chlapci 12 a 13, která mizí, a záměna oboustranných voleb mezi chlapci 13 a 14 s chlapci 16 a 17.

5.9.5 Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální kapitán – pozitivní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1			3	2				1									3
	3	2				1		3		2									3
	4	3				1	2				3								3
	5	4				2		1		3									3
	6	5	3				2	1											3
	7	6				2		3						1					3
	8	7	3			1	2												3
	9	8			3			1		2									3
	10	9		3		2		1											3
	11	10	3			2		1											3
mladší	2	11	2			1				3									3
	12	12			1		3				2								3
	13	13			2	3	1												3
	14	14	2				2	1											3
	15	15	1			2					3								3
	16	16						1		3	2								3
	17	17			3		1				2								3
Celkem voleb		51																	
Zvolen		6	0	1	5	11	6	10	0	6	5	0	0	1	0	0	0	0	
Vážený skór		10	0	1	8	27	13	25	0	10	8	0	0	3	0	0	0	0	
M pořadí		4,5	13,5	9	6,5	1	3	2	13,5	4,5	6,5	13,5	13,5	8	13,5	13,5	13,5	13,5	

Kapitán mužstva bývá pro mnohé významným oceněním. Proto můžeme z matice zjistit, kdo si takové ocenění podle chlapců zaslouží (ať už z hlediska sympatií nebo přínosu pro mužstvo). Starší i mladší chlapci se ve většině případů shodli na tom, že kapitánem by měl být někdo ze starších (98,03%). Pouze starší chlapec 6 zvolil na prvním místě mladšího chlapce 13. Tato volba je oboustranná, což je lépe znázorněno v sociogramu. Od chlapce 6 může jít o určitý druh respektu vůči chlapci 13.

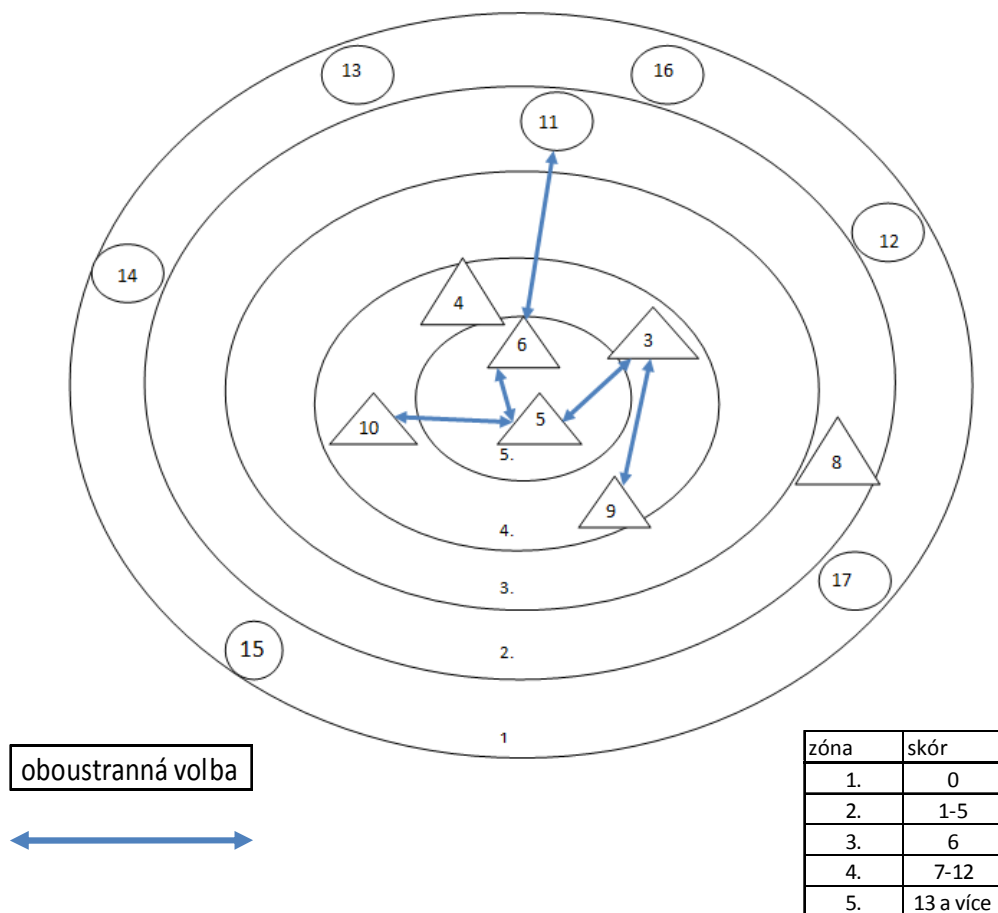
Co se týče četnosti, tak nejvíce voleb obdržel chlapec 5, který má i nejvyšší vážený skór. Dále pak chlapci 7 a 6, kteří jsou v tomto pořadí i podle váženého skóru.

Na sociogramu si poté můžeme pomocí oboustranné volby všimnout, že se nám utvořila skupinka tří chlapců (5, 6 a 7), kteří se navzájem volili.

V zóně 1 se kromě mladších chlapců objevují i chlapci 2 a 8, kteří neobdrželi žádné volby a v zóně 2 je starší chlapec 3 s jednou obdrženou volbou. To může znamenat, že nejen nikdo z mladších chlapců není hoden být kapitánem, ale ani nikdo z těch tři uvedených starších chlapců.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	2																		
	3																		
	4	3				1	2			3									3
	5	4			3		1				2								3
	6	5			1			2			3								3
	7	6				2	1					3							3
	8	7																	
	9	8			3			2			1								3
	10	9			3		2	1											3
	11	10				3	2			1									3
mladší	2	11			1		3				2								3
	12	12			3				2			1							3
	13	13					1		2		3								3
	14	14				3	1			2									3
	15	15			3			1			2								3
	16	16					1	2			3								3
	17	17				3		2			1								3
Celkem voleb																			42
Zvolen				5	4	7	11		2	4	7	2	0	0	0	0	0	0	
Vážený skór				7	7	16	25		4	9	12	4	0	0	0	0	0	0	
M pořadí				5,5	5,5	2	1		7,5	4	3	7,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	

Význam slova kapitán od loňského roku zůstal zachován. Chlapci si opět ve většině případů (95,23%) volili jednoho ze starších. Na rozdíl od roku 2012, nebyl zvolen mladší chlapec 13, ale dvě volby obdržel mladší chlapec 11.

Výsledky v matici, sociogramu a celkové pořadí ovlivnil odchod tří chlapců (1,2 a 7). O nejvíce obdržených voleb si polepšil chlapec 6, který obdržel o pět voleb více, což se odrazilo i na zvýšení váženého skóre (o 12 bodů), díky čemuž se posunul ze třetího pořadí na první. Další nárůst voleb jsme zaznamenali u chlapce 3, který získal o 4 volby více. Naproti tomu chlapec 5 obdržel o čtyři volby méně.

I když chlapec 10 obdržel jen o dvě volby více než v předchozím roce, vážený skóre vzrostl čtyři body a to jej posunulo na třetí místo.

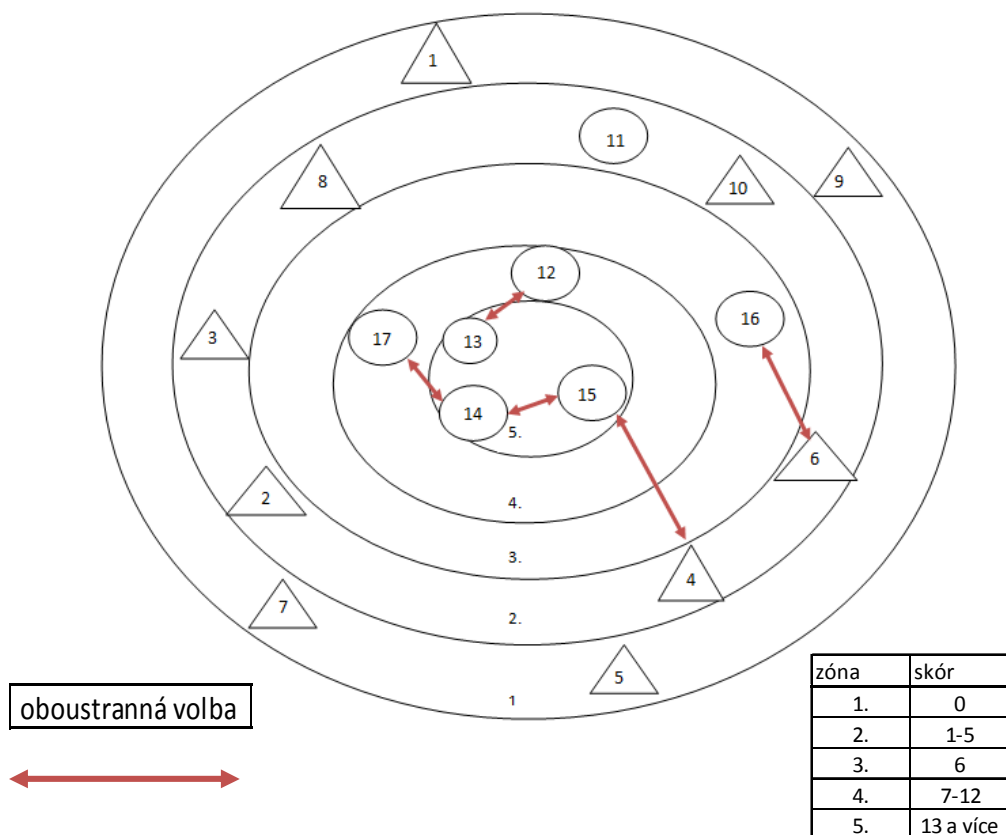
Vše výše popsáno je dobře znázorněno v sociogramu. Trojúhelník vzniklý v roce 2012 se rozpadl, kvůli odchodu chlapce 7 z mužstva, ale vzájemné vazby mezi chlapci 5 a 6 přetrvávají. Následně se nám utváří nové vzájemné vztahy.

Největší změnou je přesun chlapce 3 ze zóny 2 do zóny 4. Vzájemná vazba chlapců 6 a 13 vymizela a nahradila ji vzájemná vazba chlapců 6 a 11.

5.9.6 Sociometrická matice a terčový sociogram – potencionální kapitán – negativní

a) 2012

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1												-1	-3	-2			3
	3	2			-2				-1		-3								3
	4	3													-3	-2		-1	3
	5	4											-2	-1		-3			3
	6	5												-3	-1	-2			3
	7	6												-3	-2	-1			3
	8	7												-2	-1	-3			3
	9	8											-3	-1	-2				3
	10	9											-3	-2		-1			3
	11	10											-3	-2				-1	3
	12	11											-2		-1	-3			3
mladší	13	12											-3	-2	-3	-2	-1		3
	14	13											-3	-2		-1			3
	15	14		-3										-2		-3	-1	-2	3
	16	15			-1									-2	-3				3
	17	16		-2	-3		-1												3
	17	17												-1	-2	-3			3
Celkem voleb																			51
Zvolen		0	2	1	2	0	1	0	1	0	1	1	6	8	11	11	3	3	
Vážený skór		0	3	1	5	0	3	0	3	0	1	1	9	19	19	24	6	8	
M pořadí		15,5	9	12	7	15,5	9	15,5	9	15,5	12	12	4	2,5	2,5	1	6	5	

U předchozí otázky jsme si uvedli, že být kapitánem je pro mnohé chlapce pocta, ne všichni si tuto poctu zaslouží, což je zřejmé z matice (sociogramu). Tady se nám situace liší od předešlých dvou negativních otázek tím, že již nejsou voleni jen mladší chlapci, ale v 15,68% obdrželi zápornou volbu i starší chlapci.

Nejvíce záporných voleb obdržel chlapec 15, který má i největší vážený skór. Dále pak chlapci 14 a 13. Zápornou volbu neobdrželi pouze čtyři chlapci (1, 5, 7 a 9).

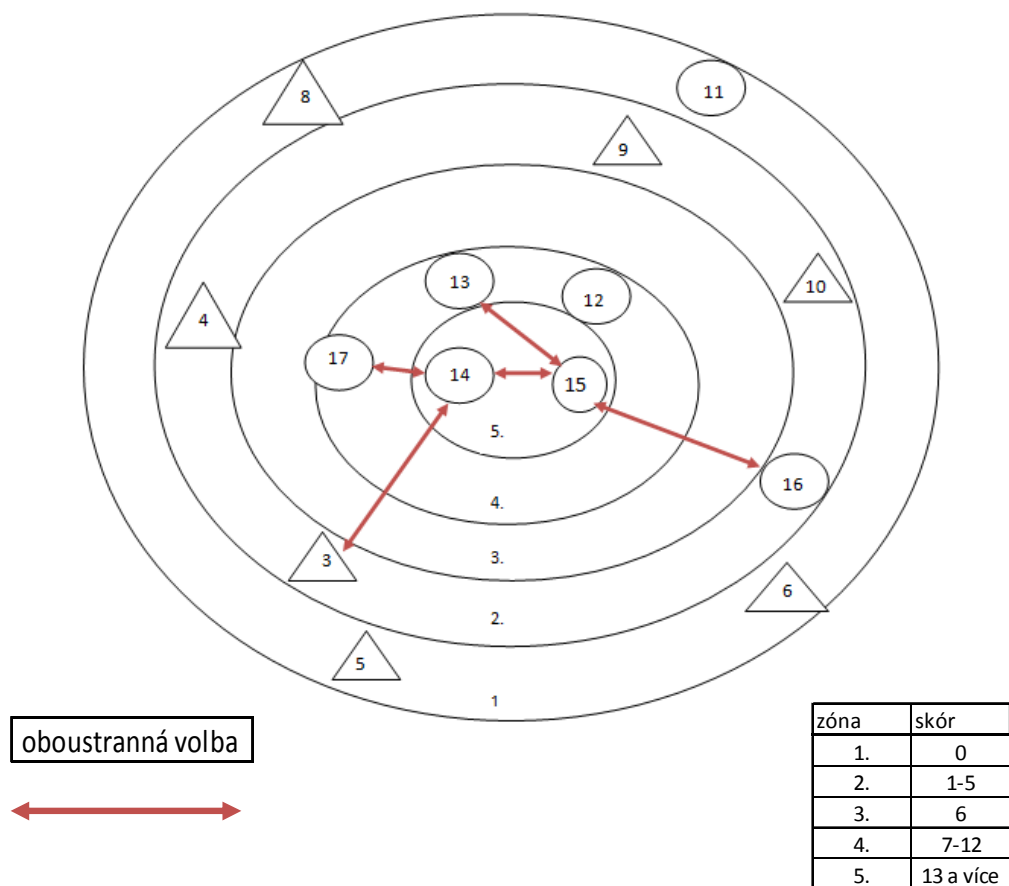
Vprostřed sociogramu (zóna 5) se nacházejí chlapci 15, 14 a 13, kteří mají nejvyšší vážený skór.

Ve všech zónách jsou zaznamenáni chlapci, žádná zóna nezůstala prázdná, což svědčí o různorodosti voleb. Starší chlapci se nacházejí hlavně v zónách 1 a 2 (nejdále od středu). Mladší chlapci jsou rozděleni do čtyř zón.

Šipky nám opět znázorňují oboustranné vazby mezi chlapci. Vzájemné volby se tvoří převážně mezi mladšími chlapci. Výjimkou mohou být smíšené oboustranné volby chlapců 15 a 4 a chlapců 16 a 6.

b) 2013

Jméno	Č	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	N voleb
starší	1	1																	
	2		1																
	3			1															
	4				1										-3	-1		-2	3
	5					1							-2	-3	-1				3
	6						1			-2			-1				-3		3
	7							1			-3					-1		-2	3
	8								1										
	9									1				-3	-2	-1			3
	10				-3						1					-2			3
	11											1		-3	-2			-1	3
mladší	12												1		-2	-3		-1	3
	13													1		-3	-2		3
	14														1		-1	-2	3
	15															1			3
	16																1		3
	17																	1	3
	18																		3
Celkem voleb																			42
Zvolen				2	1	0	0		0	1	2	0	3	6	8	11	3	5	
Vážený skór				2	1	0	0		0	2	4	0	8	8	14	29	4	12	
M pořadí				8,5	10	12,5	12,5		12,5	8,5	6,5	12,5	4,5	4,5	2	1	6,5	3	

V roce 2013 došlo ke snížení záporných voleb patřících starším chlapcům na 14,28%. Chlapec 15 sice obdržel stejný počet voleb jako v loňském roce, ale vážený skóre má vyšší o 5 bodů. Naproti tomu se u chlapce 13 snížila četnost volení od 2 a zároveň i vážený skóre dokonce o 11 bodů. Což svědčí o jeho začleňování do kolektivu.

V sociogramu se všechny vzájemné vazby týkají chlapců 14 a 15, kteří jsou v prostřední zóně 5. Zachovány zůstaly pouze vzájemné vazby chlapců 17 a 15 s chlapcem 14. U chlapce 13, který se přesunul ze zóny 5 do zóny 4, již není vzájemná vazba s chlapcem 12, ale s chlapcem 15. Dále přibila oboustranná volba chlapce 15 s chlapcem 16 a chlapce 14 s chlapcem 3.

Starší chlapci se opět vyskytují ve dvou okrajových zónách 1 a 2. Zóna 3 zůstala prázdná.

5.10 Shrnutí

Nejprve jsem si pomocí Spearmanova korelačního koeficientu vypočítala, jak těsně spolu souvisí dva jevy. V našem případě rating trenéra (oblíbenost chlapců v mužstvu podle trenéra) se zjištěnými poznatky z dotazníků. M pořadí v tabulce jsem opsala z první sociometrické matice. Vypočítáním koeficientů za roky 2012 a 2013 jsem zjistila, že mezi oběma jevy je vysoká závislost (která se během roku zvýšila). To znamená, že oba trenéři mají představu o míře oblíbenosti chlapců v mužstvu.

Dále jsem vypočítala Index skupinové koheze (soudržnosti), který patří do skupinových sociálních indexů. Tyto indexy charakterizují skupinu jako celek, vnitřní soudržnost členů skupiny a vzájemný respekt.

Pomocí sociální sociometrických matic a sociogramů jsou nám jasnější vztahy mezi chlapci. Ve valné většině získali nejvíce kladných voleb chlapci 5 a 6, kteří patří k nejstarším v mužstvu. Oproti tomu nejvíce záporných voleb ze všech obdržel chlapec 15, který patří mezi nejmladší (v obou rocích obdržel nejvíce záporných voleb a ani jednu kladnou volbu). Dále pak nejvíce záporných voleb obdrželi nejmladší chlapci 13 a 14.

Když jsem porovnála rok 2012 s rokem 2013, zjistila jsem, že se nic výrazněji nezměnilo. Mezi oblíbené u všech patří hlavně chlapci 5 a 6. Nejneoblíbenější nadále zůstává chlapec 15.

Závěr

V teoretické části jsem se zaměřila na pojmosloví. Popsala jsem malé skupiny, pozice, role a komunikace v rámci skupiny. Dále jsem popsala tři vývojové etapy, které jsou zastoupeny v mužstvu, jimiž jsou mladší školní věk, prepuberta a puberta. V další kapitole jsem uvedla „Model pozitivního trenéra“ a poslední kapitolu teoretické části jsem věnovala použité výzkumné metodě a tím je sociometrie.

V praktické části jsem převedla sociometrii do praxe. Zhotovila jsem si sociometrické dotazníky, které jsem dala vyplnit chlapcům z mužstva. Trenéři mužstva mi vypracovali ratingy, které jsem srovnávala s výsledky dotazníků. Pomocí Spearmanova korelačního koeficientu jsem zjistila, že trenéři mají určitou objektivní představu o vztazích, které opravdu ve skupině mezi chlapci jsou.

Zaznamenáním informací z dotazníků do matic a sociogramů jsou znatelné jisté problémy v soudržnosti mužstva. Největším zjištěným problémem je úplné vyčlenění chlapce 15 mimo mužstvo (nejvíce záporných voleb, ani jedna kladná). Na základě tohoto zjištění by se mělo dále s chlapci pracovat na zlepšení vnitroskupinových vztahů. Na vědomí by to měl vzít hlavně trenér. Při vytváření tréninkových plánů by se měl více zaměřit na chlapce 15 a ostatní mladší chlapce, aby dosahovali stále lepších výsledků. Nesmí ovšem zapomenout ani na starší chlapce, kteří se také potřebují neustále zdokonalovat. Mimo jiné by měl trenér vymýšlet i různé akce a soustředění na posílení týmové soudržnosti.

Práce má jistě nějaké rezervy, mužstvo žáků by se mohl nadále zkoumat více do hloubky, použít více sociogramů, aby byla hierarchie zřetelnější, i více sociometrických indexů by přineslo konkrétnější informace. Další výzkumy by se mohli zaměřit na to, zda mají na oblíbenost chlapců v mužstvu vliv nějaké faktory (např. věk, dovednosti, místo bydliště).

Práce by mohla posloužit hlavně trenérovi mužstva, aby věděl, na které chlapce by se měl zaměřit primárněji než na ostatní. Práce by mohla pomoci při tvoření tréninkových plánů, ať už individuálních nebo společných. Otázky z dotazníku kdo by měl/neměl být kapitánem, by mohla být jistou pomocí trenérovi při jeho volbě.

Seznam použité literatury

Monografické publikace

ČAČKA, Otto. *Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace*. Brno: Nakladatel Jan Šabata, 2000, 377 s. ISBN 80-723-9060-0

ČERNOUŠKOVÁ, Viola. *Sociální psychologie*. Olomouc: rektorát Univerzity Palackého v Olomouci, 1987, 69 s., 63/II/10

FÜRST, Maria. *Psychologie: včetně vývojové psychologie a teorie výchovy*. Olomouc: Votobia, 1997, 263 s. ISBN 80-719-8199-0.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy sociální psychologie*. Brno: CERM, 1998, 181 s. ISBN 80-720-4064-2

KURIC, Jozef. *Ontogenetická psychologie*. Brno: CERM, 2000, 179 s. ISBN 80-214-1844-3

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. ISBN 80-247-1284-9

NAKONEČNÝ, Milan. *Sociální psychologie*., rozš. a přeprac. Vyd. Praha: Academia, 2009, 498 s. ISBN 978-80-200-1679-9.

NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010, 120 s. ISBN 978-802-4729-572

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Přehled vývojové psychologie*. 2. nezměn. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, 2003, 175 s. ISBN 80-244-0629-2

VOTÍK, Jaromír, ZALABÁK, Jiří, BURSOVÁ, Marta a ŠRÁMKOVÁ, Petr. *Fotbalový trenér: základní průvodce tréninkem*. Praha: Grada, 2011, 184 s. ISBN 978-80-247-3982-3.

Legislativní dokumenty

Česká republika. ZÁKON ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. 2004. Dostupný také z: <http://www.msmt.cz/dokumenty/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich>

Webové stránky

Jaký by měl být trenér mládeže. *Fotbal-trénink.cz: Zelené stránky fotbalového tréninku* [online]. 2010 [cit. 2012-06-16]. Dostupné z: http://www.fotbal-trenink.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=331:jaky-by-ml-byt-trener-mladee&catid=39:fotbalove-pipravky&Itemid=128

Gavora, Peter a kol. 2010. *Elektronická učebnica pedagogického výskumu*. [online]. Bratislava: Univerzita Komenského, 2010. Dostupné na: <http://www.e-metodologia.fedu.uniba.sk/> ISBN 978-80-223-2951-4.

Přílohy

Příloha 1: Seznam hráčů TJ Sokolu Švábenice, jejich věk a číslo dresu

Příloha 1: Seznam hráčů TJ Sokolu Švábenice, jejich věk a číslo dresu

Jméno chlapce	Věk		Číslo dresu	Přidělené číslo v soc. matici
	5. 1. 2012	14. 3. 2013		
Martin B.	14	-	1	1
Tomáš D.	10	11	2	11
Martin K.	12	-	3	2
Dominik B.	13	14	4	3
Radek C.	11	12	5	4
Tomáš P.	13	14	6	5
Zdeněk S.	13	15	7	6
Miroslav P.	14	-	8	7
Martin H.	11	12	9	8
Petr H.	13	14	10	9
Rostislav H.	13	14	11	10
Adam K.	10	11	12	12
Marek V.	8	9	13	13
Jan D.	7	8	14	14
Josef Z.	10	11	15	15
Lukáš P.	10	11	16	16
Jiří N.	10	11	17	17

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Hrnčířiková
Katedra:	Pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Štefan Chudý, PhD.
Rok obhajoby:	2012

Název práce:	Diagnostika vztahů chlapců ve fotbalovém mužstvu
Název v angličtině:	Diagnostic relationships in boys soccer team
Anotace práce:	Bakalářská práce analyzuje a popisuje vztahy v žákovském fotbalovém mužstvu TJ Sokol Švábenice. Teoretická část je zaměřená na popis malé skupiny, její strukturu, role, pozice a komunikace ve skupině. Jsou zde uvedeny a blíže popsány tři etapy lidského vývoje, které jsou zastoupeny v mužstvu, role trenéra. V neposlední řadě je nastíněna výzkumná metoda, která byla využita v praktické části a tou je sociometrie.
Klíčová slova:	skupina, hráči, trenér, vývojové etapy, role, pozice, vztahy, komunikace, sociometrie, sociometrická matice, sociogram
Anotace v angličtině:	Bachelor thesis analyzes and describes pupil relationships in the TJ football team Švábenice. The theoretical part is oriented on the description of a small group, its structure, roles, positions, and communication within the group. They are mentioned and described in more detail the three stages of human evolution, which are represented in the team, the role of coach. Finally, it outlines the research method that was used in the practical part and that is sociometry.
Klíčová slova v aj.:	group, players, coach, stages of human evolution, role, position, relations, communication, sociometry, sociometric matrix, sociogram
Přílohy vázané v práci:	Seznam hráčů TJ Sokolu Švábenice, jejich věk a číslo dresu
Rozsah práce:	67 stran
Jazyk práce:	čeština